

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Bakalářská práce

**Analýza inscenace *Hamlet* z londýnského
Barbican Theatre z roku 2015**

Michaela Ticháčková

Katedra divadelních a filmových studií

Vedoucí práce: Mgr. Michal Sýkora, Ph.D.

Studijní program: Divadelní studia maior, Filmová studia minor

Olomouc 2023

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *Analýza inscenace Hamlet z londýnského Barbican Theatre z roku 2015* vypracovala samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato bakalářská práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Datum

.....

podpis

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování Mgr. Michalu Sýkorovi, Ph.D. za jeho cenné a podnětné rady a trpělivost při vedení mé bakalářské práce. Moje vděčnost se navíc vztahuje na společnost Aerofilms, kde se mi dostalo pomoci při získávání požadovaných pramenů. Jmenovitě bych chtěla poděkovat Michaele Hubákové a Radku Rubášovi za velkorysé poskytnutí představení s českými titulky. Závěrem musím srdečně poděkovat kolegyni Zuzaně Purové. Po celou dobu psaní mé bakalářské práce se mnou neúnavně spolupracovala a poskytovala mi neocenitelnou podporu a nadhled. Stejně jako Bc. Claudii Lisoňové, čímž jí na tomto místě také děkuji.

OBSAH

ÚVOD.....	5
1. PŘEDSTAVENÍ ZÁKLADNÍ LITERATURY	7
1.1. PATRICE PAVIS - <i>ANALÝZA DIVADELNÍHO PŘEDSTAVENÍ</i>	7
1.2. POMOCNÁ LITERATURA	7
2. METODOLOGIE.....	9
2.1. STRUKTURÁLNÍ ANALÝZA INSCENACE	9
3. KONTEXT.....	11
3.1. INTEPRETACE <i>HAMLETA</i>	11
3.1.1. <i>Hlavní směry pojetí Hamleta ve 20. století</i>	12
3.1.2. <i>Hamlet v inscenační současnosti v britském divadle</i>	15
3.2. KONTEXT K INSCENACI <i>HAMLET</i> V REŽII LYNDSLEY TURNER.....	17
4. ANALÝZA INSCENACE <i>HAMLET</i>.....	19
4.1. DRAMATURGICKO-REŽIJNÍ KONCEPT	19
4.1.1. <i>Dominantní klíčové téma</i>	20
4.1.2. <i>Práce s textem</i>	21
4.1.3. <i>Mizanscéna</i>	26
4.2. SCÉNOGRAFIE	28
4.2.1. <i>Scénografie prostoru</i>	29
4.2.2. <i>Osvětlení</i>	30
4.3. KOSTÝMY	30
4.4. PŘEDMĚTY	33
4.5. HUDBA A ZVUK.....	34
4.6. HERECKÉ VÝKONY A OBSAZENÍ	35
4.6.1. <i>Benedict Cumberbatch jako Hamlet</i>	35
4.6.2. <i>Siân Brooke jako Ofélie</i>	36
4.6.3. <i>Anastasia Hille jako Gertruda</i>	37
4.6.4. <i>Ciarán Hinds jako Claudius</i>	37
4.6.5. <i>Vedlejší postavy</i>	37
4.7. KRITICKÉ OHLASY.....	38
4.7.1. <i>Kritika tématu inscenace</i>	38
4.7.2. <i>Kritika scénografie</i>	40
4.7.3. <i>Kritika hereckých výkonů</i>	42
ZÁVĚR.....	45
SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY	48
PRAMENY	48
LITERATURA	48
SEZNAM OBRÁZKŮ	52

ÚVOD

„Benedict Cumberbatch uvězněn v pomuré inscenaci Barbican“¹. „Proč se Hamlet při předstírání šílenství musí naparovat jako voják na hraní?“² „Turner režijní nápady byly svěží a Cumberbatchův Hamlet upřímný a hrdinský.“³ Tento malý vzorek výroků zastřešuje ambivalentnost ohlasů po premiérovém uvedení inscenace *Hamlet* v režii Lyndsey Turner v roce 2015, a zároveň podnítl můj zájem o bližší zkoumání.

V roce 2015 hostilo divadlo Barbican v Londýně ztvárnění hry Williama Shakespeara *Hamlet*, v režii Lyndsey Turner a v produkci Sonia Friedman Productions. Slavná jména v britském divadle, jako například Siân Brooke, Anastasia Hille nebo Ciarán Hinds či Jim Norton, ztvárnily vedlejší role a roli hlavní Benedict Cumberbatch, herec světových kvalit.⁴ Inscenace *Hamlet* byla jedinečná svým moderním prostředím, které představovalo elegantní, průmyslovou scénografii a současné kostýmy. Zatímco někteří kritici byli ohromeni Cumberbatchovým výkonem a inovativním přístupem inscenace, jiní ji považovali za příliš okázalou a postrádající emocionální hloubku⁵.

Práce bude tematicky sestavena ze strukturální analýzy inscenace *Hamlet* s následným kritickým vyhodnocením ohlasů. Po strukturální analýze inscenace bude následovat kritické zhodnocení různorodých ohlasů, které u diváků vyvolala. Přes protichůdné názory se mezi kritiky objevila shoda ohledně tematických prvků inscenace. Prostřednictvím specifické analýzy se tato práce snaží objasnit a upevnit zpočátku vágní a problematické inscenační myšlenky. Primární důraz tak budu klást na analýzu celkové koncepce inscenace, se snahou postihnout, v čem spočívá její myšlenková nejasnost. V druhé části práce se budu zabývat kritickou reakcí a jejím hodnocením. V rámci projektu NT Live (National Theater Live) ve

¹ BILLINGTON, Michael. *Hamlet review – Benedict Cumberbatch imprisoned in a dismal production*. *The Guardian* [online]. 2015 [cit. 19.4. 2023]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/stage/2015/aug/25/hamlet-barbican-review-benedict-cumberbatch-imprisoned-prince>.

² CLAPP, Susannah. *Hamlet review – Benedict Cumberbatch is the sanest of Danes*. *The Guardian* [online]. 2015 [cit. 19.4. 2023]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/stage/2015/aug/30/hamlet-review-benedict-cumberbatch-the-sanest-of-danes-observer>.

³ LEIGH, Judy. *Review: Benedict Cumberbatch as Hamlet. That quintessence of dust* [online]. 2015 [cit. 19.4. 2023]. Dostupné z: <https://judyleigh.com/2015/11/16/review-benedict-cumberbatch-as-hamlet/>.

⁴ Pojem „světových kvalit“ jsem použila v kontextu jeho rozsáhlého hereckého portfolia. Například ztvárnil Sherlocka Holmese v seriálu BBC nebo Alana Turinga ve filmu *The Imitation Game*. Jedny z prvních větších shakespeareovských rolí byly postava Demetria ve *Midsummer Night's Dream* v roce 2001 a Ferdinanda v *Love's Labour's Lost*.

⁵ CLAPP, Susannah. *Hamlet review – Benedict Cumberbatch is the sanest of Danes*. *The Guardian* [online]. 2015 [cit. 19.4. 2023]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/stage/2015/aug/30/hamlet-review-benedict-cumberbatch-the-sanest-of-danes-observer>.

spolupráci s distribuční českou společností Aerofilms, se záznam dostal do kin po celé České republice v březnu roku 2018. NT Live poskytuje přímé přenosy nebo záznamy divadelních představení Národního divadla v Londýně a divákům po celém světě přináší to nejlepší ze současného britského divadla⁶. Záznam představení mi byl poskytnut společností pro studijní účely v originálním znění s českými titulky přeloženými Jiřím Joskem.

Mým cílem je odhalit inscenační techniky a posoudit jejich účinnost na základě poznatků z prominentních novinářských zdrojů, jako jsou *The Globe and Mail*, *Variety*, *The Guardian*, *The New York Times*, *London Evening Standard* či *The Hollywood Reporter*. Tyto zdroje demonstrovaly sdílenou perspektivu, přičemž mnozí tvrdily, že „vizuální pojetí nahradilo textové zkoumání“⁷, jak to příhodně vyjádřil novinář Michael Billington v deníku *The Guardian*. Z dostupných internetových zdrojů jsou k dispozici 42 minut dlouhý rozhovor s Benedictem Cumberbatchem⁸ - představitelem Hamleta, a dobové kritiky. Tyto všechny popsané aspekty budu detailněji rozebírat v jednotlivých nadcházejících kapitolách a budou mi oporou v argumentaci.

⁶ *National Theater Live*, 2020 [online]. National Theater Live [cit. 3.2. 2023]. Dostupné z: <https://www.ntlive.com/about-us/>.

⁷ BILLINGTON, Michael. *Hamlet review – Benedict Cumberbatch imprisoned in a dismal production*. [online]. Barbican, London: *The Guardian*, 26.8. 2015. [cit. 5.2. 2023]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/stage/2015/aug/25/hamlet-barbican-review-benedict-cumberbatch-imprisoned-prince>.

⁸ VHSfx, 2015, *Benedict Cumberbatch - Hamlet Interview [42 mins]*, YouTube video. [cit. 5.2. 2023]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=l0ky_tQxwgo&t=1087s.

1. PŘEDSTAVENÍ ZÁKLADNÍ LITERATURY

1.1. Patrice Pavis - *Analýza divadelního představení*

Metodologicky budu vycházet ze studie Patrice Pavise, francouzského profesora divadelních studií na Univerzitě v Kentu, *Analýza divadelního představení*⁹, jež konceptuálně přistupuje k formální stránce analýzy divadelního představení. Poskytuje ucelený návod k pochopení a analýze divadelních představení. Kniha pokrývá širokou škálu témat, včetně historie divadla, teorie představení, sémiotiky a analýzy různých divadelních prvků. Divadlo je komplexní umělecká forma, která zahrnuje mnoho prvků, včetně scénáře, představení, publika a prostoru, v němž je prezentováno. Důležitým nástrojem pro analýzu divadelního představení je sémiotika neboli studium znaků a symbolů. Patří sem pochopení významu gest, mimiky, kostýmů a dalších prvků představení. Analýza divadelních prvků, jako je osvětlení, zvuk a pohyb, je zásadní pro pochopení celkového účinku představení. Pavis také zdůrazňuje význam historického a kulturního kontextu v divadelní analýze, stejně jako roli interpretace a subjektivity při porozumění představení. Pavisova studie poskytuje komplexní rámec pro analýzu divadelního představení, který je založen na teorii, historii a kulturním kontextu.

1.2. Pomocná literatura

Opěrnou literaturou bude *Úvod do divadelnej vedy*¹⁰ Christophera Balmeho, která obecněji objasňuje záležitosti spojené s analýzami inscenací. Studie poskytuje přehled o oboru divadelních studií, o různých přístupech k metodologiím používaných k analýze a pochopení divadla. Doplnuje a navazuje na myšlenky Patrice Pavise a určuje základní terminologii k následné analýze a rovněž zdůrazňuje důležitost zohlednění kulturního a společenského kontextu, v němž se divadlo vytváří a konzumuje. Publikace se komplexně ponoří do světa divadelního představení, zahrnuje divadelní historii, divadelní text, režii, herectví, divadelní prostor, kritiku a teorii performance. Autor také zdůrazňuje význam interdisciplinárního přístupu k divadlu a nabízí teoretické i praktické pohledy na tuto formu umění.

⁹ PAVIS, Patrice. *Analýza divadelního představení*. Praha: NAMU, 2020. ISBN 978-80-7331-549-8.

¹⁰ BALME, Christopher. *Úvod do divadelnej vedy*. 5. nově přepracované a rozšířené vydání. Bratislava: Divadelný ústav v Bratislave, 2018. Edícia Svetové divadlo. ISBN 978-80-8190-040-2.

Nedílnou součástí práce jsou kritické ohlasy u veřejnosti. Vybrala jsem několik recenzí, které dle mého názoru mají svou validaci v rámci svého statusu v žurnalistické oblasti. Shromáždila jsem recenze, které byly volně dostupné na internetových stránkách a následně je budu parafrázovat a citovat v kontextu inscenace, abych podtrhla cíl práce. Recenze jsou všechny v anglickém jazyce, takže všechny citace a parafráze budou volně přeloženy do českého jazyka. Internetové deníky, jmenovitě *The Guardian*, *The Hollywood Reporter*, *Variety*, *LondonTheatre.co.uk*, *BritishTheatre.com*, *The Globe and Mail*, *The New York Times* a *London Evening Standard*, mi poskytly rozsáhlou kritickou zpětnou vazbu, kterou jsem shrnula v kapitole 4.7, která se právě zaměřuje na kritické ohlasy. Poté jsem využila dobové recenze z deníků *Los Angeles Times*, *Slate*, opět *The Guardian* a *The Oxford Culture Review* na vyhodnocení témat v kapitolách *Dramaturgicko-režijní koncepce*, *Předměty* a *Hudba a zvuk*.

Pro kapitolu *Kontext* i její podkapitoly jsem využívala převážně internetové zdroje, jejichž informační hodnota byla více než dostačující. Během mého výzkumu jsem využila dvě publikace, které mi byly obzvláště nápomocné: *Shakespeare a jeviště svět* profesora Martina Hilského a *Hamlet: Norton Critical Edition* od Roberta Mioly. Tato díla mi poskytla nepostradatelné detaily o kontextuálním pozadí hry.

V rámci sumarizace *Hlavních směrů pojetí Hamleta ve 20. století* jsem čerpala z recenze Roberta Eberta, prominentního amerického kritika. Odborná analýza Phillipa Wellera *Freud's Footprints in Films of Hamlet* mi navíc poskytla další pohledy do podkapitoly o Oidipském komplexu. Pro rozšíření kontextu byla použita publikace Martiny Kastnerové: *Shakespeare a teorie interpretace: Hledání adekvátního interpretačního přístupu*. Navíc se osvědčily postřehy Hany Řehulkové z besedy u Kulatého stolu v Divadle Husa na provázku a byly zaznamenány v *RozRazil: revue na provázku poutavý časopis*.

V podkapitole *Hamlet v inscenační současnosti v britském divadle* jsem využila esej od Francise Grina *Cultural Equality in the World of 'No Place Theatre'. An Analysis of Peter Brook's 'The Tragedy of Hamlet', Complicite's 'Mnemonic' and Song of the Goat's 'Macbeth'*.

V kapitole *Dramaturgicko-režijní koncepce* jsem se opírala o publikaci Zdeňka Hořínka *Drama, divadlo, divák: z oboru drama, dramaturgie a autorská tvorba*, který mi dal ucelenější pohled na teoretické uchopení dramaturgie a režie.

2. METODOLOGIE

Nadcházející kapitola se ponoří do metodologie použité ke zkoumání ztvárnění inscenace *Hamlet* z roku 2015. Ústředním bodem naší analýzy je strukturální přístup, který usnadňuje pečlivé zkoumání základních prvků výroby a jejich vzájemné závislosti. Mým cílem je nabídnout komplexní pohled na produkci a její uměleckou hodnotu pomocí této strukturální analýzy.

2.1. Strukturální analýza inscenace

Metodologicky bude práce podchycena strukturální analýzou, jež rozklíčuje a zinterpretuje sémantické divadelní složky. Strukturální analýza umožňuje podívat se detailně na „*znakové systémy, které jsou esteticky organizované na jevišti*“¹¹, a díky nimž můžeme snáze rozklíčovat dramaturgické a režisérské vize. Samotná strukturální analýza umožňuje odkrytí interpretačních kroků a koncepčním záměrem dokazuje sémantickou koherenci rozličných znakových rovin a zahrnuje ji do interpretačních souvislostí¹². Tato sémantická koherence bude zcela zásadní pro následné vyhodnocení rozporupných ohlasů, které samovolně přišly po premiérovém uvedení inscenace. Patrice Pavis umožňuje konceptuální vhled do analýzy, specifikuje její nástroje a rozděluje na segmenty inscenace a metodologicky je rozebírá. Nad analýzou představení uvažuje jako o vyprávění, jako o líčení uplynulé události.¹³ Strukturalistická analýza inscenace je podle Patrice Pavise přístup, který se snaží identifikovat základní struktury a vzorce, které utvářejí smysl a význam představení. Tento přístup klade důraz na způsoby, jimiž jsou prvky, jako je děj, postava, jazyk a symbolika, vzájemně propojeny a vzájemně provázány, a usiluje o odhalení základních významových systémů, které dávají představení soudržnost. Pavis uvádí a definuje pojmy jako mizanscéna, dramaturgie a text inscenace, které jsou zásadní pro analýzu divadelního představení. Kniha poskytuje přehled klíčových pojmů používaných v divadelní analýze, včetně vztahu mezi performerem a publikem, využití prostoru a času v představení a roli jazyka a gesta.

Pavis vytvořil dotazník otázek pro efektivnější a systematictější vnímání samotného představení, který budu selektivně využívat i v této práci. Budou vybrány klíčové části z dotazníku, protože strukturální analýza není vázána na striktní dodržení hierarchie částí

¹¹ BALME, Christopher. *Úvod do divadelní vedy*. 5. nově přepracované a rozšířené vydání. Bratislava: Divadelný ústav v Bratislave, 2018. Edícia Svetové divadlo. ISBN 978-80-8190-040-2. str. 166.

¹² Tamtéž. str. 142.

¹³ PAVIS, Patrice. *Analýza divadelního představení*. Praha: NAMU, 2020. ISBN 978-80-7331-549-8. str. 64.

představení, jak tvrdí Balme, tento typ analýzy je volný, předznamenává jistou flexibilitu, s čímž se pojí i možnost započít analýzu u dominantní složky inscenace.¹⁴ Pavis vyzdvihl následující body k následné analýze, přičemž každý tento segment obsahuje další podpůrné úseky. Jsou jimi: obecná charakteristika inscenace, scénografie, způsob osvětlení, objekty na scéně a rekvizity, kostýmy, masky, herecké výkony, funkce hudby, zvuky a ticha, rytmus představení, jak inscenace vypráví fabuli, text v inscenaci, divák, co nelze semitizovat, zhodnocení. Já konkrétně budu využívat druhou část, ve které je popsán Pavisův metodologický přístup na *scénické prvky*, konkrétně na klíčovou kapitolu analýzy herectví, hlasu, hudby, rytmu, prostoru, času, jednání a dalších materiálních složek, jako jsou kostýmy, předměty nebo osvětlení.

Klíčové body k následné analýze vychází z komplexní struktury inscenace, jaké nesou významy a jaký vytvářejí obsah. Hlavními pilíři struktury jsou děj, postavy, prostředí a vizuální a zvukové prvky. Jádro strukturalismu se točí kolem analýzy znakových systémů, od jazyka po neverbální podněty, jako jsou gesta, kostýmy, osvětlení a hudba. Postupným analyzováním se identifikují souvislosti mezi různými znakovými systémy a jak společně vytvářejí význam. Strukturalismus také zdůrazňuje význam identifikace vzorů a opakování, včetně motivů, témat a symbolů v představení. Představení lze také zkoumat v kontextu jeho historického a kulturního prostředí a snažit se pochopit, jak odráží širší společenské a politické trendy a jak na ně reaguje.

¹⁴ BALME, Christopher. *Úvod do divadelnej vedy*. 5. nově přepracované a rozšířené vydání. Bratislava: Divadelný ústav v Bratislave, 2018. Edícia Svetové divadlo. ISBN 978-80-8190-040-2, s. 139.

3. KONTEXT

Hamlet, princ dánský, je označován za nejkompexnější a nejznámější dílo renesančního dramatika Williama Shakespeara. Tragédie „*může vyvolávat dojem nepřehlednosti a zmatku*”¹⁵ kvůli spletitosti a vrstevnatosti fabule. Shakespeare dosadil do *Hamleta* univerzální témata a „*každý jinak ztvárňuje Shakespearovu nekonečnou tragédii osudu a svobodné vůle, hříchu a utrpení, spravedlnosti a pomsty*.”¹⁶ Přestože je *Hamlet* spletitý dějem, jeho tematická vyznění jsou věčná a týkají se každé doby a každé společnosti. Smrt, pomsta, hledání pravdy, vražda člověka či otázka svědomí, to jsou atributy existencionálních skutečností, se kterými se člověk musí vypořádat a zároveň se chovat racionálně. Je to tedy složitá hra, kterou lze interpretovat přes různé výklady v závislosti na kulturním nebo politickém kontextu. Sledovaná inscenace z roku 2015 nabízí nespočet otevřených interpretací, ale nedá se určit jedna dominantní. O inscenaci se mluví v rámci nejednoznačnosti a o neuceleném výkladu hry režisérky. Proto jsem se rozhodla v této kapitole popsat hlavní tendence interpretací *Hamleta* obecně a následně je demonstrovat na příkladech v britském divadle minulého století až po současnost.

3.1. Intepretace *Hamleta*

Hamlet je hra s mnoha významovými a interpretačními vrstvami, což z ní činí bohaté a složité, ale zároveň univerzální dílo pro divadelní inscenace. Postava Hamleta může být vykládána jako individuum, jako psychologicky zajímavá postava, ve které se kumuluje šílenství. Existuje nespočet interpretací zaměřující se Hamletovy vnitřní pochody, čtené například přes freudovský Oidipovský komplex. *Hamlet* v sobě nese také silná politická témata, zejména v souvislosti s otázkami moci, korupce a zneužívání autority. Inscenace, které tato témata zdůrazňují, mohou vyzdvihovat politické napětí na dánském dvoře nebo obecně politické napětí mezi státy, které bojují o své území. *Hamlet* je do jisté míry i tragédie rodinná. V textu je přítomný složitý vztah mezi Hamletem a jeho matkou Gertrudou. Sledujeme napětí mezi Hamletem a jeho strýcem Claudiem a dopad otcovy smrti na celou rodinu. A v neposlední řadě se některé inscenace *Hamleta* aktualizují nebo modernizují a uvádějí ji do současnějšího kontextu. To může zahrnovat změny v prostředí, kostýmech nebo jazyce hry nebo důraz na současná témata a problémy, které rezonují s moderním publikem. Celkově lze tvrdit, že

¹⁵ HILSKÝ, Martin. *Shakespeare a jeviště svět*. Praha: Academia, 2010. ISBN 978-80-200-2282-0. str. 480.

¹⁶ MIOLA, Robert S., ed. *Hamlet*. Second edition. New York: W. W. Norton & Company, 2019. ISBN 978-0-393-64010-6. str. 14.

existuje mnoho způsobů, jak Hamleta interpretovat a inscenovat na jevišti, a nejlepší inscenace často nacházejí způsoby, jak kombinovat více přístupů, aby vytvořily bohatou interpretaci hry pro současné publikum.

3.1.1. HLAVNÍ SMĚRY POJETÍ *HAMLETA* VE 20. STOLETÍ

Ve 20. století prošlo pojetí *Hamleta* několika zásadními trendy, mezi něž patří freudovské interpretace. Na počátku 20. století ovlivnily psychologické teorie Sigmunda Freuda mnoho inscenací *Hamleta*, v nichž se režiséři a herci zaměřili na psychologické složitosti postavy, zejména na její oidipovský komplex (viz následující podkapitola) a potlačované touhy. Ve 20. století odrážely různé *Hamletovy* inscenace měnící se filozofické a politické prostředí. V polovině století se ujal existencialismus a inscenace se nořily do témat izolace, marnosti a autonomie, která odrážela Hamletovu vlastní existenciální krizi. Jak století pokračovalo, do popředí se dostávala politická témata, která odrážela bouřlivé společenské a politické klima té doby. Tyto inscenace zdůrazňovaly korupční vliv moci a možnost povstání. Nakonec se v 70. letech objevily feministické interpretace, které zkoumaly útlak a umlčování ženských postav jako Ofélie a Gertruda v mocenských strukturách hry, v nichž dominují muži.

Nejvýraznější stopu v novodobých adaptacích učinil Kenneth Branagh, který svým komplexním a mnohvrstevnatým pojetím *Hamleta* propojil všechny aspekty původního textu. Hamlet v podání Kennetha Branagha je všeobecně považován za jednu z nejpřesnějších a nejpřesvědčivějších interpretací této postavy, která ukazuje hloubku, složitost a trvalou přitažlivost jednoho z největších Shakespearových děl. Film z roku 1996 s hvězdným obsazením Branaghovi dovoluje Hamleta ztvárnit ze všech úhlů, což tvrdí i významný americký filmový kritik Robert Ebert, který píše ve své recenzi, že „*Branaghův Hamlet postrádá narcistní intenzitu Laurence Oliviera, ale film jako celek je lepší, zasazuje Hamleta do širšího kontextu královské politiky a činí z něj méně objekt k politování.*“¹⁷ Branaghův výkon v roli Hamleta se vyznačoval schopností vyjádřit psychologickou složitost a emocionální intenzitu postavy. Stejně dobře vystihl Hamletovu zádumčivou introspekci, pohotový vtip i výbuchy hněvu a zoufalství. Branaghův výkon byl pozoruhodný také svou fyzickou stránkou, kdy herec využíval své tělo k vyjádření Hamletova neklidu a rozrušení. Branaghova režie filmu byla rovněž pozoruhodná svou věrností původnímu textu. Rozhodl se do něj zahrnout téměř všechny dialogy ze hry, což mělo za následek nadprůměrně dlouhou stopáž - něco málo přes čtyři hodiny.

¹⁷ EBERT, Robert. *Hamlet* [online]. [cit. 11.4. 2023]. Dostupné z: <https://www.rogerebert.com/reviews/hamlet-1996>.

V průběhu 20. století se vnímání *Hamleta* velmi měnilo, což odráželo posuny v sociálním, kulturním a politickém klimatu. Tyto odlišné interpretace slouží k předvedení trvalé aktuálnosti. Ovšem divadelníci ve 20. a 21. století *Hamleta* interpretují především jako individuum a akcentují emocionální stránku Hamletovi duše.

OIDIPOVSKÝ KOMPLEX

Sigmund Freud, zakladatel psychoanalýzy, přišel s myšlenkou Oidipova komplexu, podle níž mladí chlapci podvědomě touží vlastnit svou matku a otce považují za soupeře v boji o její náklonnost. Podle Freuda je tento komplex základní součástí lidské psychiky a odráží se v mnoha literárních dílech, včetně Shakespearova Hamleta. Freud se domníval, že Hamletovo chování, zejména jeho ambivalence vůči matce a jeho násilná reakce na její nový sňatek se strýcem, svědčí o nevyřešeném Oidipově komplexu. Freud tvrdil, že Hamletova posedlost matkou a nenávisť vůči strýci jsou motivovány nevědomými sexuálními a agresivními touhami. Hamlet miloval svého otce naprosto bezmezně a všechny následující okolnosti týkající se například urychleného sňatku Gertrudy s Claudiem mají na Hamletovu psychiku velký impakt. Stejně jak miloval svého otce a přisuzoval mu vlastnosti bohů¹⁸, matku adoroval a nedokázal se vyrovnat s realitou, že Gertruda ulehává s jeho strýcem. Ne všichni badatelé však s Freudovou interpretací Hamleta souhlasí. Někteří tvrdí, že ve hře není žádný jasný důkaz, který by Freudovo tvrzení podporoval, a že Hamletovo chování lze vysvětlit jinými faktory, například zármutkem nad otcovou smrtí a pocitem zrady ze strany okolí. Významnou studií navazující na freudovský výklad Hamleta byla *Hamlet and Oedipus* od britského psychoanalytika Ernesta Jonese, který tvrdil, že „v jádru Hamletova tajemství sídlí Oidipův komplex.“¹⁹

Jednou ze slavných inscenací *Hamleta*, která byla interpretována prostřednictvím Oidipova komplexu, je filmová adaptace z roku 1948 v režii Laurence Oliviera. V této verzi je vztah mezi Hamletem a jeho matkou Gertrudou vykreslen jako blízký. Zobrazení postav ve hře může někdy vést k různým interpretacím, které mohou být také ovlivněny obsazením. V případě tohoto filmového *Hamleta*, postavu jeho matky ztvárnila Eileen Herlie, herečka, která byla o jedenáct let mladší než Laurence Olivier.²⁰ Styl filmu se vyznačuje použitím expresionistického osvětlení, dramatických úhlů kamery a stylizovaných kulis, které vytvářejí pocit psychologické intenzity a zvýšených emocí. Olivierův výkon v roli Hamleta díky tomu

¹⁸ HILSKÝ, Martin. *Shakespeare a jeviště svět*. Praha: Academia, 2010. ISBN 978-80-200-2282-0. str.481.

¹⁹ Weller, P. (1997). Freud's footprints in films of hamlet. *Literature/Film Quarterly*. [online]. 25(2), 119-124. Dostupné z: <https://www.proquest.com/scholarly-journals/freuds-footprints-films-hamlet/docview/226980428/se-2>.

²⁰ Tamtéž.

vyniká psychologickou hloubkou a nuancemi, které zdůrazňují úzkost, nerozhodnost a vztek postavy.

Další významnou inscenací, která se zabývá Oidipovým komplexem v *Hamletovi*, je filmová adaptace Franca Zeffirelliho z roku 1990, v níž si hlavní roli Hamleta zahrál Mel Gibson a Gertrudu Glenn Close. Tato verze také zdůrazňuje intenzivní a intimní vztah matky a syna mezi postavami. Od klečení Hamleta před matkou až po vášnivé polibky a sdílení postele.²¹ Bez ohledu na to, zda Freudovu teorii o Oidipově komplexu přijmeme, či nikoli, je zřejmé, že vztah mezi Hamletem, jeho matkou a strýcem je složitý a plný napětí a podnítil mnoho kritických výkladů a debat.

RODINNÁ I POLITICKÁ TRADÉGIE

Hra *Hamlet, princ dánský* může být primárně vnímána jako rodinná tragédie, jelikož je zde vyobrazena úplná rodina – otec (potažmo strýc), matka, syn, ve které se stane zločin proti lidskosti. Celá fabule je situovaná na hrad Elsinor na severu Dánska, jehož brány divák neopustí. Pokud se vypráví o jiných příbězích, tak pouze od postav, které se zrovna vrátili zpátky do Dánska. Mladý Hamlet truchlí za milovaného otce, Gertruda si po měsíci bere za manžela svého švagra a Claudius se dostává k moci, jak královské rodiny, tak celého Dánska. Na Elsinoru prožívá osobní tragédii i Ofélie, dcera Polonia, králova rádce. Zamilovaná Ofélie je nastrčena do intrik Polonia a Claudia, aby byla odhalena příčina jeho šílenství. Když Ofélie zjišťuje, že její otec byl zabit Hamletovým mečem, páchá sebevraždu. Prakticky veškeré zlo se odehrává v úzkém rodinném kruhu, takřka v jedné domácnosti. Každý charakter jedná podle vlastního uvážení a jejich chování a motivace jsou konvenčně svázané rodinnými svazky. Typickým příkladem je Gertruda, jež „*musí volit mezi úctou k mrtvému manželovi, mateřskou láskou a vášní ke Claudioví.*“²² V mnoha britských inscenacích *Hamleta* bylo téma rodiny zpracováno různými způsoby. Příkladem je inscenace z roku 2017 v londýnském divadle Almeida Theatre v režii Roberta Ickeho s Andrewem Scottem v hlavní roli Hamleta. Tato inscenace kladla důraz na rodinné vztahy, zejména na napjatou dynamiku mezi Hamletem a jeho matkou. Zobrazení vztahu Hamleta a Gertrudy v tomto ztvárnění se vyznačuje intenzivní intimitou a hlubokými emocemi, se scénami, kdy se dvojice drží za ruce a sdílí objetí. Inscenace se rovněž zabývá tématem dědictví.

²¹ Weller, P. (1997). Freud's footprints in films of hamlet. *Literature/Film Quarterly*. [online]. 25(2), 119-124. Dostupné z: <https://www.proquest.com/scholarly-journals/freuds-footprints-films-hamlet/docview/226980428/se-2>.

²² KASTNEROVÁ, Martina. *Shakespeare a teorie interpretace: Hledání adekvátního interpretačního přístupu*. Plzeň: Epoque, 2011. ISBN 978-80-7425-126-9. str. 153.

Rodinná tragédie má tendence se chvílemi transformovat do tragédie politické. Pakliže by se více akcentovala politika ve smyslu obsazení nového území či přímá válka s Norskem, tak ano, *Hamlet* se může označit za tragédii politickou. Pokud se budeme bavit o typických politických shakespearovských hrách, narazíme na tragédii *Julius Caesar* nebo na hry historické jako příklad *Richard III.* Ačkoliv v *Hamletovi* vystupuje norský král Fortinbras, který je politickým symbolem okupace a mocenské politiky, začíná se politika vměštnávat do rodinných tragédií. Důležité hledisko v rámci politických intrik je charakter Claudie, jehož hlavní cíl je získání dánského trůnu. Příkladem je inscenace z roku 2018 v režii Simona Godwina s Paapou Essieduem v roli Hamleta v Royal Shakespeare Company. Godwinova inscenace hru aktualizuje do moderního afrického státu, Hamlet je zde ztvárněn jako syn afrického diktátora. Toto prostředí umožňuje inscenaci zkoumat otázky korupce, kolonialismu a politické nestability. Jak řekla Hana Řehulková v debatě Kulatý stůl v Divadle Husa na provázku: „*Je dobře vidět, jak osobní skutky a záměry mohou mít politický význam. Nejen v tom, že se to odehrává v královské rodině, že je to o lidech, kteří mají v rukou moc, ale jde i o to, jakými motivy se mohou utvářet dějiny, když budeme uvažovat v trošku dalekosáhlejších důsledcích.*“²³ Ať už je hra interpretována jakkoliv, jedná se o tak vrstevnatou fabuli, že nelze jednoznačně určit dominantní motiv.

3.1.2. HAMLET V INSCENAČNÍ SOUČASNOSTI V BRITSKÉM DIVADLE

Hamlet, princ dánský je jednou z nejkoničtějších her ve světě divadla. V průběhu staletí byla uvedena nesčetněkrát a každá inscenace přináší něco nového. V současném britském divadle se *Hamlet* stal základem a režiséři a herci nabízejí nové pohledy na klasickou hru. Tyto inscenace často zkoumají témata, jako jsou duševní zdraví, gender, etnika a politika, a také experimentují s jevištním pojetím, osvětlením a zvukovým designem. Mnoho současných inscenací se zaměřuje na Hamletův vnitřní boj se zármutkem, vztekem a pocitem zrady. Tyto inscenace často využívají inovativní výpravu k vytvoření pocitu klaustrofobie a psychologického napětí. Některé inscenace se snaží zdůraznit téma moci, korupce a společenského úpadku. Mohou aktualizovat prostředí tak, aby odráželo současné politické nebo společenské problémy, nebo využít různorodé herecké obsazení. Některé inscenace si pohrávají se strukturou a formou hry, aby vytvořily dynamičtější a působivější zážitek pro diváky. To může zahrnovat přidání nových scén, zkrácení některých částí hry nebo použití multimediálních prvků, jako je video nebo zvukový design.

²³ RozRazil: revue na provázku - poutavý časopis. 4. Brno, 2009 / leden. ISSN 1801-4755. str. 10-11.

Současné britské divadlo při zpracování *Hamleta* se vyznačuje tendencí experimentovat s formou, obsahem a interpretací, aby vytvořilo svěží a poutavé inscenace, které osloví moderní publikum. Například na začátku nového století vznikla v Paříži inscenace *The Tragedy of Hamlet* britského režiséra Petera Brooka, která naprosto odbourala všechny doposud zažité stereotypy spojené s inscenováním *Hamleta*. Brookova inscenace se vyznačovala minimalistickou scénou, kde bylo holé jeviště a minimum rekvizit. Vytvořil multikulturní inscenaci na prázdném jevišti s důrazem na otázky existence a zredukoval politickou linku hry a „*proměňuje tělo z kulturně specifického znaku v univerzální znak*.“²⁴ V inscenaci se odbourávají zažité konvence spojené s etnickou příslušností herců. Hamleta ztvárňuje Adrian Lester, černošský herec, jehož matku například hraje Natasha Perry, herečka bílé pleti a „*místo toho, aby Brook tyto rodiny spojoval prostřednictvím etnické příslušnosti, nachází alternativní spojovací prostředky, jako je kostýmní design a použití barev*.“²⁵ Fokus navrátil k nesmrtelné otázce váhání a k samotné lidské existenci. Zredukoval většinu postav, někteří herci hráli i dvojroli, což pomohlo vytvořit intenzivnější a soustředěnější inscenaci s větším důrazem na psychologická a emocionální témata hry. Inscenace zahrnovala také prvky fyzického divadla, herci se zapojili do choreografických pohybů a gest, které vyjadřovaly významy přesahující text hry.

Jak již bylo zmíněno, *Hamletovi* se stále dostává velké pozornosti i současné době, a to hlavně i díky hvězdnému obsazení, které nejen, že upoutá pozornost širokému okruhu návštěvníků, ale vytvoří tak památný herecký otisk po další desítky let. Přední britské divadelní scény tedy obsazují velká herecká jména, čímž si zaručí vysokou návštěvnost, potažmo i vysokou hereckou kvalitu. Například právě sledovaná inscenace *Hamlet* z roku 2015 v režii Lyndsey Turner, obsadila Benedicta Cumberbatcha do hlavní roli, a tím se stala nejrychleji vyprodanou produkcí v historii. I přes nadměrný zájem u širokého publika se inscenace hrála pouze od srpna do října, konkrétněji od 5. srpna do 31. října roku 2015 v britském Barbican Theater.

Před Cumberbatchem si *Hamleta* zahrál v roce 2008 David Tennant, představitel Doctora Who ve stejnojmenném seriálu. Tennantův Hamlet působil jako sociálně slabší individuum na okraji společnosti, a to díky svému potrhanému oblečení, ale do postavy Hamleta dodává

²⁴ GRIN, Francis. *Cultural Equality in the World of 'No Place Theatre'. An Analysis of Peter Brook's 'The Tragedy of Hamlet', Complicite's 'Mnemonic' and Song of the Goat's 'Macbeth'* [online]. Munich, GRIN Verlag. Dostupné z: <https://www.grin.com/document/1033197>.

²⁵ Tamtéž.

divoký inteligentní humor.²⁶ Tennantovo ztvárnění Hamleta bylo široce oceňováno pro jeho energii, vtip a emocionální hloubku. Do role vnesl energii šilence a vystihl Hamletův pocit úzkosti, hněvu a zmatku po otcově smrti. Zároveň do postavy vnesl břitký vtip a smysl pro hravost, čímž podtrhl Hamletovy intelektuální schopnosti a jeho dar hrát si se slovy.

O rok později se k roli Hamleta dostal Jude Law v divadelní produkci Donmar Warehouse, která kočovala po celém světě od Londýna, přes hrad Kronberg v Dánsku (Elsinor), až po newyorskou Broadway. Lawův Hamlet podle Charlese McNultyho z deníku The Times nebyl „*emocionálně nejpronikavější nebo filozoficky nejhlubší Hamlet*“²⁷ a působil až agresivně.

Výraznou stopu v seznamu hamletovských herců zanechal Michael Sheen. Sheenův Hamlet byl pacient v psychiatrické léčebně, který trpí schizofrenií a paranoiou a jeho herecký projev znázorňuje Hamleta jako krutého šilence. Opět kritik Michael Billington z The Guardian označil inscenaci jako „*freudovský sen narušeného pacienta*“²⁸.

Také Kenneth Branagh se v roce 2017 k *Hamletovi* vrátil a zrežiroval inscenaci v londýnském Jerwood Vanbrugh Theater s Tomem Hiddlestonem v hlavní roli. Dle slov Michaela Billingtona je „*Hiddleston zkušený shakespearovský herec. Jeho Coriolanus se vyznačoval bezohlednou prudkostí a jeho Cassio tichou grácií. Oba prvky jsou přítomny i v tomto moderně převlečeném Hamletovi.*“²⁹ Hiddlestonův výkon vnímán jako silná a poutavá interpretace postavy, která spojuje hluboké porozumění jazyku a tématům hry se svěžím a současným vnímáním.

3.2. Kontext k inscenaci *Hamlet* v režii Lyndsey Turner

Inscenace měla ještě před premiérou vysoká očekávání ze strany široké veřejnosti, a to hlavně kvůli protagonistovi Hamleta Benedicta Cumberbatche. V srpnu 2014 byly lístky na nadcházející inscenaci rychle vyprodány během několika hodin po spuštění prodeje – více než rok před zahájením hry v srpnu 2015. Už v tomto momentu se začínají objevovat

²⁶ BILLINGTON, Michael. *Hamlet* [online]. 2008 [cit. 11.4. 2023]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/stage/2008/aug/06/theatre.rsc>.

²⁷ MCNULTY, CHARLES. Theater review: 'Hamlet' on Broadway. *Los Angeles Times* [online]. 2009, 1 [cit. 13.4. 2023]. Dostupné z: <https://www.latimes.com/archives/blogs/culture-monster-blog/story/2009-10-06/theater-review-hamlet-on-broadway>.

²⁸ BILLINGTON, Michael. Hamlet – review: Young Vic, London. *The Guardian* [online]. 2011, 1 [cit. 14.4. 2023]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/stage/2011/nov/09/hamlet-youngvic-review>.

²⁹ BILLINGTON, Michael. *Hamlet review: lucky few see Tom Hiddleston combine sweet sadness with incandescent fury* [online]. [cit. 11.4. 2023]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/culture/2017/sep/02/hamlet-review-lucky-few-see-tom-hiddleston-combine-sweet-sadness-with-incandescent-fury>.

kontroverze, protože představení bylo kritizováno za vysoké ceny vstupenek³⁰. Také se debatovalo o předpremiérách, z nichž vzešly negativní recenze od velkých deníků, jedním z nich byl i například deník The Times. Ian Rickson, bývalý umělecký ředitel Royal Court oznámil v tisku, že „*The Times si znepráteleli každého divadelníka, porušit embargo na recenze tak flagrantně a s takovým pohrdáním.*“³¹ Načež se vyskytly nelegální, mobilem natočená videa z předpremiér a tento čin upozornil, že se budoucím provinilcům nebude umožněn vstup na budoucí představení³². Do zdánlivě apolitické inscenace se přeci jenom politika otiskla, protože v roce 2015, kdy celosvětově zuřily politické a sociální turbulence, byla uprchlická krize v popředí mysli každého. Po konci představení se Cumberbatch chopil okamžiku a přerušil potlesk, aby promluvil o probíhající válce v Sýrii. Vyzval diváky, aby jednali a nabídli pomoc, zejména dětem, které se dostaly do konfliktu.³³

Inscenace *Hamlet* Lyndsey Turner získala po svém uvedení rozporuplné recenze. Zatímco některým divákům se inscenace líbila, jiní ji kritizovali pro její nedostatečnou jasnost a hloubku. Kritici poukázali na to, že produkce silně spoléhala na okázalé vizuální efekty³⁴, zatímco zanedbávala prozkoumání ústředních témat a motivů hry, na což se podrobněji podíváme v následující kapitole, která se bude zabírat strukturální analýzou inscenace.

³⁰ HARRIS, Scott Jordan. *SLATE: Benedict Cumberbatch's Hamlet Could Usher in an Era of Blockbuster Shakespeare* [online]. 2015 [cit. 11.4. 2023]. Dostupné z: <https://slate.com/culture/2015/08/benedict-cumberbatchs-hamlet-could-usher-in-an-era-of-blockbuster-shakespeare.html>.

³¹ BROWN, Mark. *Benedict Cumberbatch's Hamlet: media accused of contempt and hysteria* [online]. 2015 [cit. 11.4. 2023]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/culture/2015/aug/19/benedict-cumberbatchs-hamlet-media-accused-of-contempt-and-hysteria>.

³² *The Hollywood Reporter: Benedict Cumberbatch Urges Fans Not to Film 'Hamlet' Performances* [online]. 2015 [cit. 17.4. 2023]. Dostupné z: <https://www.hollywoodreporter.com/movies/movie-news/benedict-cumberbatch-hamlet-he-urges-814130/>.

³³ TURNER, Lyndsey; SHAKESPEARE, William. *Hamlet*. NT Live, záznam divadelního představení, Londýn 2015. 03:21:45.

³⁴ BILLINGTON, Michael. *Hamlet review – Hamlet review – Benedict Cumberbatch imprisoned in a dismal production. The Guardian* [online]. 2015 [cit. 19.4. 2023]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/stage/2015/aug/25/hamlet-barbican-review-benedict-cumberbatch-imprisoned-prince>.

4. ANALÝZA INSCENACE *HAMLET*

„*Benedict Cumberbatch je dobrý, osobitý Hamlet se silnou linií sebezpytující ironie, ale že je uvězněn v intelektuálním pytli inscenace Lyndsey Turner, která je plná polovičatých nápadů. Hamlet nám říká, že Dánsko je vězení. Taková je i tato inscenace.*“³⁵ Tento výrok bude zcela stěžejní východisko pro následující rozsáhlejší kapitolu, jež se bude zabývat analýzou inscenace. Režisérka přistoupila k této klasické divadelní hře s moderním přístupem, který přinesl nové a inovativní prvky do inscenace, jako jsou moderní kostýmy a pompézní scénografie. Vizuální stránka scénografky Es Devlin byla doplněna moderními kostýmy, které navrhla Katrina Lindsay. O zvukovou stránku se postaral Christopher Shutt a o světla Jane Cox.

Hlavní roli Hamleta hrál herec Benedict Cumberbatch, známý pro svůj výjimečný herecký výkon jako Sherlock ve stejnojmenném televizním seriálu. V inscenaci se objevila také řada dalších talentovaných herců, kteří vytvořili komplexní a věrné ztvárnění postav. Siân Brooke, známá herečka pro své role v populárních britských televizních seriálech, později se například objevila i v seriálu *Sherlock*, hrála postavu Ofélie. Claudia ztvárnil Ciarán Hinds, Karl Johnson hrál dvojroli hrobníka/ducha otce Hamleta a Anastasia Hille se ujala role Gertrudy.

Jak je uvedeno v kapitole metodologie, analýza bude zahrnovat metodologii Patrice Pavise. Důraz bude kladen zejména na dramaturgicko-režijní pojetí inscenace, scénografii, scénické prvky a jejich významový vliv. Budou zanalyzovány herecké výkony a propojeny s již zmíněnou veřejnou kritikou.

4.1. Dramaturgicko-režijní koncept

Tato kapitola bude pojednávat o vztahu režiséra k dané inscenaci. Divadelní režijní pojetí je fází realizace, při které dochází ke kolizi režiséřského pojetí scény s divadelním textem³⁶. Dramaturgická a režijní koncepce divadelní inscenace slouží jako zásadní prvek, který vede tvůrčí tým k uvedení hry na jevišti. Dále pomáhá zprostředkovat divákům režiséřskou vizi inscenace. Půjde o klíčové tematické uchopení inscenace, práci s textem a mizanscénou.

³⁵ BILLINGTON, Michael. Hamlet review – *Hamlet* review – Benedict Cumberbatch imprisoned in a dismal production. *The Guardian* [online]. 2015 [cit. 19.4. 2023]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/stage/2015/aug/25/hamlet-barbican-review-benedict-cumberbatch-imprisoned-prince>.

³⁶ HOŘÍNEK, Zdeněk. *Drama, divadlo, divák: z oboru drama, dramaturgie a autorská tvorba*. Brno: JAMU, 2008. ISBN 978-80-86923-46-8. str. 75.

4.1.1. DOMINANTNÍ KLÍČOVÉ TÉMA

Jak již bylo zmíněno v předchozích kapitolách, *Hamlet* v sobě nese jistou univerzálnost, co se témat týče. Režie *Hamleta* Lyndsey Turner se soustředila na psychologický vývoj postavy. Ponořila se do Hamletova zmatku, potýkala se se smutkem a pomstou.³⁷ Ústřední myšlenka definuje primární téma nebo pointu představení a určuje, jak bude předáno divákům. V této inscenaci se ústřední těžiště režijního přístupu soustředí na téma smutku, a v souvislosti s tím se mluví o pojmu „*transgenerational trauma*“. Zmíněný pojem vypovídá o tvrzení, či spíše otázce, proč všechno mládí končí smrtí. Cumberbatch v rozhovoru dodal, že zástupci mladší generace trpí za činy svých předchůdců.³⁸ Transgenerační trauma se promítlo i do vizuálu propagačních materiálů k inscenaci, jelikož na jednom plakátu z mnohých dalších se objevily děti. (obrázek č.1) Integrace dětí do plakátu může předznamenávat přenos traumatu napříč generacemi a jeho různé dopady na děti. Inscenace se soustředí na emocionální následky skonu krále Hamleta, který zanechá nesmazatelnou stopu zejména na Hamletovi, což je také součástí transgeneračního traumatu. Ohromující pocit smutku a zuřivosti, který Hamleta svírá v důsledku otcovy smrti, ho přivádí do stavu šílenství. Inscenace se vyznačuje všudypřítomným vlivem válečného traumatu, zdroje transgeneračního traumatu.

³⁷ LEIGH, Judy. Review: Benedict Cumberbatch as Hamlet. *That quintessence of dust* [online]. 2015 [cit. 19.4. 2023]. Dostupné z: <https://judyleigh.com/2015/11/16/review-benedict-cumberbatch-as-hamlet/>.

³⁸ VHSfx, 2015, *Benedict Cumberbatch - Hamlet Interview [42 mins]*, YouTube video. [cit. 21.4. 2023]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=l0ky_tQxwgo&t=1087s.

Obrázek 1: oficiální plakát k inscenaci *Hamlet* z roku 2015 v rámci National Theatre Live: Hamlet (2015)

Zdroj: HEATH, Shona. Nation Theatre Live: Hamlet 2015. In: *IMBD* [online]. [cit. 23.4. 2023]. Dostupné z: https://www.imdb.com/title/tt4476736/mediaviewer/rm2597113601?ref=ttmi_mi_all_pos_19.

4.1.2. PRÁCE S TEXTEM

Režisérka Lyndsey Turner zachovala původní jazyk, ale dramaturgicky se text zredukoval. Z původního textu bylo jasné, že si režisérka kladla za cíl zachovat podstatu původního textu a zároveň prezentovat svěží a současný pohled. Turner kladla důraz na prozkoumání spleťtých a intenzivních psychologických spojení mezi postavami a také na ponoření se do témat identity, úzkosti a viny. Ačkoli původní hra prošla určitými úpravami, včetně eliminace minoritních postav, jako je Osric nebo Francisco, či zkrácení monologů, primární děj a klíčová témata zůstaly nezměněny. Režisérka i změnila pohlaví postavy Voltemanda a do role obsadila ženu. Inscenace využívala moderní technologie a vizuální efekty, aby zvýšila zapojení publika do příběhu. Použitím různých scénických technik, jako je intimní osvětlení, slow-motion pohybové akce a zneklidňující zvuky, vynesla Hamletovy monology do popředí. Kritik Henry

Hitchings tvrdí, že zkrácení původní hry mělo záměr ukázat Hamleta jako „*velmi podivného zakletého chlapce, stejně tak jak zní v písni Nat Kinga Colea na samém začátku inscenace.*“³⁹

Co se týče monologů postav, ať už samotného Hamleta, nebo Horatia, Claudia nebo Gertrudy, jsou z velké části zachovány v plném rozsahu, občas se vyškrtla jedna věta, ale žádný drastický zásah nezaznamenaly (příklad 1). Některé scény jsou přeskupeny nebo uvedeny v jiném pořadí (příklad 2). A další dramaturgický zásah do textu je v podobě převzetí replik jinou postavou, než je v originále (příklad 3). Na tuto dramaturgickou analýzu jsem vybrala první dějství, scéna 1 a 2, minutáží v divadelním záznamu se pohybujeme mezi 0:10:40 - 0:26:40. Tyto dvě scény jsem vybrala záměrně, protože se všechny aspekty dramaturgie do sebe proplétají. Abych lépe porozuměla dialogům, použiji anglický přepis, protože celá inscenace je uváděna v originálním znění. Ke každému anglickému přepisu bude na základě nahraných titulků poskytnut odpovídající český překlad Jiřího Joska v poznámce pod čarou. Škrty ve scénáři se mohou využít k usnadnění a zkrácení představení pro diváky. Textová redukce se může vnímat dvojsečně. Buď jako škrty, které mohou zahrnovat odstranění méně relevantních pasáží, které by jinak mohly bránit tempu hry, a zároveň by nenarušily ústřední děj, nebo jako vynechání určitých částí, jež mohou sloužit k podtržení konkrétních témat nebo zdůraznění významných událostí.

Příklad 1:

Dějství 1, scéna 2

King *'Tis sweet and commendable in your nature, Hamlet,
To give these mourning duties to your father:
(...)
It shows a will most incorrect to heaven,
A heart unfortified, a mind impatient,
An understanding simple and unschool'd:
For what we know must be and is as common
As any the most vulgar thing to sense,
Why should we in our peevish opposition
Take it to heart? Fie! 'tis a fault to heaven,
A fault against the dead, a fault to nature,*

³⁹ HITCHINGS, Henry. Hamlet, Barbican theatre review. *London Evening Standard (Evening Standard)*. 2015. [cit. 24.4. 2023]. Dostupné z: <https://www.standard.co.uk/culture/theatre/hamlet-theatre-review-benedict-cumberbatch-exudes-charisma-and-intelligence-in-a-production-that-favours-style-over-substance-a2921106.html> .

*To reason most absurd: whose common theme
Is death of fathers, and who still hath cried,
From the first corse till he that died to-day,
'This must be so.' (...)*⁴⁰

V Claudiově monologu je přítomna určitá textová redukce, protože jsou vyškrtnuty asi tři verše, ale neovlivňuje význam zprostředkovaný monologem. Toto je příklad redukce textu, která se používá ke zrychlení mluvené komunikace.

Příklad 2:

Na první slova hry, vznikla první dramaturgická úprava, protože je pronesl Hamlet, a ne strážce na Elsinorských hradbách, tak jak je napsáno v původním textu. Tato kreativní volba mohla být učiněna, aby podtrhla Hamletův pocit izolace. Změna zvyšuje napětí a nechává diváky přemýšlet, zda je Hamlet odposloucháván, zda se již setkal s duchem svého otce, nebo zda je připravován na nějaký jiný dějový zvrat.

Dějství 1, scéna 1

Barnardo Hamlet *Who 's there?*

Franseseo *Nay, answer me. Stand and unfold yourself.*

Načež přichází Horatio do Hamletova pokoje a říká, proč se vrátil z Wittenbergu, což je skok do stejného dějství, ale do scény 2. Ovšem přichází sám, bez Barnarda a Marcella, takže je pochopitelné, že jejich repliky jsou vyškrtané.

Horatio *Hail to your lordship!*

Hamlet *~~I am glad to see you well:~~*

Horatio! – or I do forget myself.

⁴⁰ Král

*Jak chvályhodné, milý Hamlete,
jak pilně držíš smutek po otci.
(...)
neschopnost podrobit se vůli nebes
a svědčí to o neudatném srdci,
o nevzdělanosti a hlouposti.
Co se má stát, se stane – a je všední,
obyčejné a zcela normální.
Tak proč to nesmyslně, vzdorovitě zveličovat?
To je hřích: na mrtvém,
hřích proti nebi, proti přírodě,
v níž se smrt otců od dob Ábelových
až po posledního, kdo dneska zemřel,
provází slovy: „Tak to musí být!“ (...)*

Horatio *The same, my lord, and your poor servant ever.*
 Hamlet *Sir, my good friend. I'll change that name with you.*
And what make you from Wittenberg, Horatio? ~~Marcellus?~~
 Marcellus *~~My good lord.~~*⁴¹ (...)

Příklad 3:

Když zůstaneme u úvodní scény, tak ta se dočkala také textové redukce, kdy se Barnardo, Marcellus a Horatio setkali s duchem Hamletova otce. V inscenaci bylo zaprvé celé setkání eliminováno a za druhé Horatio navíc nebyl svědkem zjevení ducha a jeho repliky byly převzaty postavou Barnarda a Marcella. Úpravou textu byla tato změna evidentní.

Dějství 1, scéna 2

Horatio Barnardo *My lord, I think I saw him yesternight.*
 Hamlet *Saw who?*
 Horatio Barnardo *My lord, the King your father.*
 Hamlet *The King my father?*
 Horatio Barnardo *Season your admiration for awhile*
With an attent ear, till I may deliver,
Upon the witness of these gentlemen,
This marvel to you.
 Hamlet *For God's love, let me hear.*
 Horatio *Two nights together had these gentlemen,*
Marcellus and Bernardo, on their watch,
 (...) *Where, as they had deliver'd, both in time,*
Form of the thing, each word made true and good,
The apparition comes:

⁴¹ Hamlet *Kdo je tam?*
 Odpověz. Stůj a řekni heslo.
 Horatio *Ať žije princ!*
 Hamlet *Přeji dobrý den.*
 Horatio *Horatio! No to se mi snad zdá!*
 Hamlet *Váš vždy věrný služebník.*
 Hamlet *Můj dobrý přítel, pane. A nic miň.*
 Marcellus *Co přivádí tě k nám až z Wittenbergu? –Marcelli-
 Výsosti. (...)*

~~Horatio~~ Barnardo *I knew your father;
 These hands are not more like.*
 Hamlet *But where was this?*
~~Mareellus~~ Barnardo *My lord, upon the platform where we watch.*
 Hamlet *Did you not speak to it?*
~~Horatio~~ Barnardo *My lord, I did.
 But answer made it none.*
~~Horatio~~ Marcellus *Yet once methought
 It lifted up its head and did address
 Itself to motion, like as it would speak; (...)⁴²*

⁴² ~~Horatio~~ Barnardo *Já jsem ho, myslím, viděl včera v noci.*
 Hamlet *Koho jsi viděl?*
~~Horatio~~ Barnardo *Krále Hamleta.*
 Hamlet *Tys viděl mého otce?*
~~Horatio~~ Barnardo *Zkuste na chvíli potlačit svůj úžas
 a pozorně mě vyslechněte, princí,
 než vás za dobrozdání těchto pánů
 ten zázrak vylíčím.*
 Hamlet *Proboha, mluv!*
 Horatio *Dvě noci za sebou ti pánové,
 Marcellus s Barnardem, drželi stráž,
 (...)
 A přesně, jak mi řekli, doslova,
 pokud jde o čas, způsob, vzezření,
 ten duch se zjevil.*
~~Horatio~~ Barnardo *Znal jsem krále. Ten duch
 se mu podobal jak ruka ruce.*
 Hamlet *Kde že se to stalo?*
~~Marcellus~~ Barnardo *Na hradbách, kde jsme měli stráž.*
 Hamlet *Oslovil si to?*
~~Horatio~~ Barnardo *Ano. Však odpovědi jsem se nedočkal.*
~~Horatio~~ Marcellus *I když bych řekl, že v jednu chvíli zvedlo
 to hlavu, jako že se chystá mluvit.*

4.1.3. MIZANSCÉNA

Celá inscenace byla rozsegmentována na dvě diametrálně odlišné části s rozdílnou estetikou – jedna znázorňovala přepych a uzavřenost dvora, zatímco druhá ilustrovala přirozené a surové prostředí mimo palác. Aby Turner s Devlin vytvořily toto markantní srovnání mezi dvorským prostředím a reálným světem, použily funkce mizanscény (viz obrázky č. 2 a 3).

Obrázek 2: scéna z inscenace *Hamlet*, první polovina představení, přepych na Elsinoru.

Zdroj: záznam inscenace *Hamlet*, NT Live 2015 [online] [cit. 19.4. 2023]. 1:14:53

Obrázek 3: scéna z inscenace *Hamlet*, druhá polovina představení, ruiny z Elsinoru.

Zdroj: záznam inscenace *Hamlet*, NT Live 2015 [online] [cit. 19.4. 2023]. 3:02:42

První polovina se odehrává v přepychových komnatách Elsinoru, kde se postavy zabývají složitými machinacemi. Naproti tomu druhá polovina inscenace se odehrává uprostřed ruin stejného prostředí s hromadou kamení a hlíny. Odehrává se zde vrcholný šermířský zápas mezi Laertem a Hamletem, ale i zároveň srdceryvné odhalení Oféliina skonu žalem zdrcenou Gertrudou. Příjezd Fortinbrase uprostřed krvavých následků duelu slouží jako nastolení nové éry Dánska. Viditelný kontrast mezi těmito částmi vyjadřuje zvýraznění blížícího se osudu postav. Zásadní roli v tom hraje schéma osvětlení, kdy první části dominují zářivé odstíny, zatímco druhá polovina je zahalena temnotou a ponurými tóny. Režijní rozhodnutí vytvořit ponurou atmosféru může být podmíněno kontinuálními tragickými osudy většiny postav. Hamlet se stává čím dál více posedlý myšlenkou pomsty za smrt svého otce, a nakonec se dostává do konfliktu s Laertem, a Claudiem, který je odpovědný za smrt jeho otce.

S klíčovým motivem transgeneračního traumatu pracovala režisérka i vizuálně, kupříkladu za pomoci rozmístění členů královského dvora u svatebního stolu. Hamlet, Laertes a Ofélie jsou umístěni v centru a kolem nich sedí postarší členi dvora jako Polonius s Gertrudou a další postavy (viz obrázek č.4). Režisérka si kladla za cíl rozplétat různé vnitřní boje a napětí, které jsou impulsem k vyprávění hry. Inovativní inscenační postupy a výrazné vizuální efekty byly použity v inscenaci k vytvoření strhující a dynamické atmosféry, která vykresluje vnitřní konflikty postav.

Obrázek 4: scéna z inscenace *Hamlet*, rozmístění členů královského dvora.

Zdroj: záznam inscenace *Hamlet*, NT Live 2015 [online] [cit. 19.4. 2023]. 00:21:00

4.2. Scénografie

Režisérčino vnímání mizanscény souvisí s vnímáním scénografie. V inscenaci se mizanscéna a scénografie prolínají do sebe velmi organicky. Scéna využívá různých prvků, jako jsou kulisy, projekce a světla, aby vytvořila celkovou atmosféru a vytvořila iluzi prostoru. Mizanscéna se používá k vytvoření přechodu mezi různými scénami a k posunu času. Tyto přechody jsou provedeny s pomocí různých technik, jako jsou ztmavnutí světel, zvukové efekty a pohyby herců.

Hamlet jako divadelní text, nabízí mnoho možností pro zajímavou a výraznou scénografii. Jedná se o složitý a temný příběh, který se odehrává v různých prostředích, jako jsou hrad, hřbitov, les a několik vnitřních míst hradu Elsinor. Scénografka Es Devlin, blízká spolupracovnice režisérky Lyndsey Turner, vtiskla inscenaci osobitou vizi, která ovlivnila její scénický design. Společně si vyvinuly jedinečný jazyk⁴³, aby svou kreativní vizi oživily na jevišti. Jednalo se o výpravnou, až filmovou, zato multifunkční scénu, která symbolizovala hrad Elsinor. Velmi jednoduché scénické mechanické přechody, jako jsou elevace vysokých plošin doprovázené tlumeným osvětlením, slouží jako indikátory změny místa nebo místnosti. Pro pomoc při scénografických přechodech je zásadní manipulace se světlem. Jas nebo tlumení světel může znamenat stísněnost postav nebo zdůraznění stěžejních monologů. Jak již bylo řečeno, scénografie působí výrazným dojmem svou velkolepostí a dodává mu téměř filmovou kvalitu.

V inscenaci *Hamlet* vládne kontrast, který se aplikuje na každý aspekt představení – od kostýmů přes kulisy až po osvětlení. Inscenace využívá protichůdné prvky, jako jsou světlé a tmavé barvy nebo stacionární a mobilní objekty, aby vytvořily nápadně expresivní a napjatou atmosféru. Mezi tyto prvky patřila impozantní schodiště a obrovský třpytivý lustr, které později kontrastovaly s troskami a zničením, které zasáhlo královský palác. Výběr principů použitých při inscenaci mohlo ovlivnit několik faktorů. Jednou z nich by mohla být vize režiséra, kdy má jasnou představu o tom, jak by scéna měla vypadat a jaké prvky by měly být použity k podpoře jeho režijního záměru. Dalším faktorem mohla být samotná klasická hra *Hamlet, princ dánský* a její temná a dramatická atmosféra, která musela být na jevišti co nejvýraznější. Volbu principů mohou ovlivnit i technické možnosti a výzvy moderní divadelní tvorby. Změny situací v inscenaci jsou organizovány pomocí různých prvků, jako jsou osvětlení, zvuk, pohybující se části scény a rekvizity. Tyto prvky se používají k vytváření různých prostorových

⁴³ Red Carpet News TV, 2016, *Hamlet Set Designer Es Devlin Interview - Benedict Cumberbatch*, YouTube video [cit. 19.4. 2023]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=KdFF12OpJWs&t=19s>.

a atmosférických situací, které pomáhají divákům lépe porozumět příběhu a emocím postav. Příkladem mohou být scény, kdy se Hamlet nachází v rozhovoru s ostatními postavami. Změna osvětlení a zvuku může signalizovat, že Hamlet se dostává do stále více frustrující a vzteklé nálady. Pohybující se části scény mohou pak symbolizovat zmatenost a chaotičnost jeho myšlení. Naopak, v okamžicích, kdy Hamlet rozjímá sám nad sebou, může být scéna jednodušší a minimalistická, s menším počtem rekvizit a jasnějším osvětlením.

4.2.1. SCÉNOGRAFIE PROSTORU

Barbican Theatre je multifunkční kulturní prostor a jeho divadelní sál má kapacitu 1 156 sedadel a je považován za jeden z nejvýznamnějších divadelních prostorů v Londýně. Jeviště v Barbican Theater je velké a prostorem bohaté. Je obklopeno velkým okružím hledištěm, které umožňuje divákům sledovat inscenace z mnoha různých úhlů. Na obou koncích sálu jsou umístěny také balkóny s dalšími sedadly. Scénografické prvky, jako jsou kulisy a rekvizity, jsou v divadle Barbican umístěny na velké pódium a mohou se snadno přesouvat pomocí moderní technologie. Díky tomu je možné vytvářet různé prostorové konfigurace, které umožňují inscenace s velkou vizuální a prostorovou složitostí.

Zásadním fundamentem ve scénografii je zobrazení hradu ve dvou fázích – před a po útoku Fortinbrase, vizuálně doslovně, i symbolicky. Místnosti na Elsinoru ve vizuálním vnímání jsou zobrazeny způsobem tak, že se mění a pohybují se v závislosti na vývoji příběhu. V důsledku toho lze tvrdit, že každá scéna představuje odlišný scénografický koncept. Scénografii lze interpretovat symbolicky, protože zobrazuje dva kontrastní vjemy. Na jednu stranu se dá přirovnat k Potěmkinově vesnici, kde i přes chaos za hradbami působí vše uklizeně, stylizovaně a upraveně. Na druhou stranu může zobrazovat bídu, nepořádek a zmatek, tvořící diametrálně odlišnou scénu.

V inscenaci hraje prostor důležitou roli při určování pohybu herců. Jeviště je rozděleno do dvou pater a jednotlivé části jeviště jsou propojeny schodišti, chodbami a dvěma branami. Toto jevištní řešení umožňuje hercům pohybovat se po celé ploše jeviště a využívat různé výšky ke zdůraznění emocionálních a dramatických momentů jejich postav. Kromě využití výšek je součástí inscenace podzemí. Tyto podzemní prostory fungují zároveň jako reprezentace hřbitova i jako symbolické záhrobí či dokonce peklo, z něhož se zjevuje duch starého Hamleta. Prostor se stává klíčovým prvkem v určitých scénách, například v poslední bitvě, kde se herci pohybují po povrchu jeviště a využívají různé prostorové roviny k vytvoření iluze chaosu a zmatku.

4.2.2. OSVĚTLENÍ

Díky osvětlení je představení vidět, tudíž propojuje hmotné i nehmotné složky představení do sebe. Světla v divadelních inscenacích jsou pro vytváření iluzí, protože mohou nechat zmizet určitou dekoraci či scény. K dotváření atmosféry pomáhá právě v mnoho případech osvětlení, protože divák si první všimne a vnímá barvy, jak na něj působí.⁴⁴ Osvětlení bylo využíváno k vytvoření různých nálad a atmosfér, od temných a tajemných scén na hradbách Elsinoru či zjevení se nadpřirozené bytosti, až po jasné okamžiky například mezi Ofélií a Hamletem. Osvětlení také zdůrazňovalo různé části scény a pomáhalo při zaměření pozornosti diváků na důležité momenty představení například v rámci Hamletových monologů, kde je většinou použitý světelný kužel. Celé prostředí je důsledně zalité světlem se zaměřením na dominantní postavu při přestavbě. To osvětluje a zdůrazňuje význam jejich přínosu v daném okamžiku.

Symbolismus hrál klíčovou roli ve zdůraznění kontrastu mezi dobrem a zlem v původní hře. Použití světla znamenalo osvětlení, pravdu a dobro, zatímco tma byla používána jako symbol zmatku, podvodu a zla. Pro ilustraci, momenty tragédie nebo Hamletovy introspektivní momenty byly často zdůrazňovány přitímím, výjimkou je Oféliina smrt, kterou metaforicky při smrti doprovázelo bílé světlo. Světlo a tma byly využity ke zvýraznění nálad a emocí postav. Například světlo se často používalo ke zvýraznění tragických momentů nebo když se Hamlet dostával do hlubších myšlenek a úvah. V různých částech představení byly použity odlišné barvy a typy osvětlení, aby by byl scénicky vyjádřen specifický pocit nebo nálada. Jedná se hlavně o scény mimo Elsinor, které se vyznačují mrazivou estetikou s barevným schématem modré, šedé a černé.

4.3. Kostýmy

Kostým hraje v divadelních inscenacích velmi podstatnou roli, protože umožňuje hercům vytvořit určitou postavu a způsobuje, že postavy působí autentickým dojmem. Kostým také může vyjadřovat kulturní, společenské nebo historické souvislosti a dramaturgicky upřesňuje příčiny děje, identifikuje a maskuje postavu.⁴⁵ Podle Pavise se také zkoumáním kostýmního aspektu zjistí, zda k danému dílu existuje nějaký vztah a zda se vyskytuje s jinými materiálními složkami představení, nebo je s nimi v rozporu.⁴⁶

⁴⁴ PAVIS, Patrice. *Analýza divadelního představení*. Praha: NAMU, 2020. ISBN 978-80-7331-549-8. str. 305-307.

⁴⁵ Tamtéž. str. 279.

⁴⁶ Tamtéž. str. 278.

Návrhy kostýmů Katriny Lindsay zohledňují současný dobový kontext, který je vidět na společenském formálním oblečení u královské rodiny. Ne všechny kostýmy spolu korelují a je tedy těžké určit přesné časové zařazení. V inscenaci *Hamlet* měli herci několik možností využít kostým k vytvoření svých postav. Režisérka mohla například volit mezi historickou věrností a modernizací kostýmů, což mělo vliv na to, jak diváci vnímají postavy a jejich prostředí. Kostým také mohl pomoci hercům vyjádřit charakteristiky jejich postav a vytvořit určitou atmosféru na jevišti. Svatební hostina byla pozoruhodná nápadným černým oděvem pouze jednoho z účastníků - Hamleta - na rozdíl od ostatních hostů. Kostýmy mají také pomoci divákům rozlišovat mezi postavami a jejich sociálním postavením. Toho je dosaženo použitím různých materiálů a stylů, přičemž šatník královské rodiny vyzařuje luxus v kontrastu s nenápadnějším oblečením nižších tříd. Vzpomeňme například na Gertrudu, jejíž půvab je nezaměnitelný v přiléhavých bílých šatech zdobených nápadnými krajkovými rameny a opeřenou čelenkou, která převyšuje i královskou korunu. Později se rozhodne pro decentnější saténové šaty vhodné pro kancelářské oblečení. Naproti tomu kostýmy Hamleta kombinují jeho každodenní oblečení s extravagantními róby královského dvora, jak je vidět například během slavnostní hostiny. Většina oděvů uváděných v inscenaci je v neutrálním odstínu, včetně odstínů bílé, černé a šedé.

Některé scény však vyžadují výraznější barvy, jako je nápadná krvavě červená, aby podtrhly momenty velkého dramatu, jako je například Hamletův převlek cínového vojáčka, který má symbolizovat jeho osobní vzpouru proti rodině (viz obrázky č.5 a 6).

Obrázek 5: scéna z inscenace *Hamlet*, kostým cínového vojáčka.

Zdroj: záznam inscenace *Hamlet*, NT Live 2015 [online] [cit. 7.5. 2023]. 00:54:47.

Ve stejném oděvu přednáší ikonický monolog *To be or not to be* (viz obrázek č.6) Cínový voják představuje dětské hry, které Hamlet hrál s otcem, a také připomíná dobu, kdy Hamletova země byla ještě svobodná a nebyla okupována cizí mocí. V Hamletově monologu použití cínového vojáčka jako symbolu rozšiřuje jeho rozjímání o významu života za pouhou osobní reflexi. V době, kdy jeho zemi zmítají politické zmatky a jeho rodina se potýká s otázkami královského nástupnictví, Hamletova introspekce zkoumá základní hodnoty lidské existence.

Obrázek 6: scéna z inscenace *Hamlet*, monolog „být či nebýt“ v kostýmu cínového vojáčka.

Zdroj: záznam inscenace *Hamlet*, NT Live 2015 [online] [cit. 7.5. 2023]. 00:55:14.

Ofélie je vnímána skrze kostým jako postava plná melancholie a zranitelnosti. Zprvu nosí bílé šaty vhodné pro urozenou mladou dámu. Tento kostým zdůrazňuje její mladistvost a křehkost, ale také naznačuje určitou oddanost a věrnost, kterou cítí k Hamletovi. Její transformace do naprosto zešílené lidské bytosti nastává ve druhé polovině představení. Oféliin sestup do šílenství je poznamenán tím, že si oblékla ponuré černé krajkové šaty, které mohla mít také na Poloniově pohřbu a všude po ruinách plných hlíny a špíny poletuje bosky. Je tedy zřejmé, že jsou to tytéž šaty, ve kterých páchá sebevraždu.

Claudius je kostýmově zachycen jako konvenční představitel státu, v padnoucích oblecích, ovšem bez žádných výraznějších ozdob jako je například koruna. Jeho oděv vyzařuje jak moc, tak autoritu, ale zároveň naznačuje pocit tajemné nečistoty. Aby Claudius

zdůraznil svůj královský status, nosí pod sakem modrou stuhu, která symbolizuje jeho královskou krev. V druhé polovině má na sobě dlouhý černý kabát lemovaný kožesinou, což naznačuje, že Dánsko je ve válce. Oděv však také symbolizuje, jak Claudius skrývá svou zlověstnou povahu, se svými skrytými touhami a aspiracemi, které se stále skrývají pod jeho královským oděvem. Dlouhý kabát může být také metaforou pro záhadnou postavu se skrytými záměry.

4.4. Předměty

Záměrně jsem tuto podkapitulu pojmenovala zastřešujícím termínem *předměty*, protože je v tomto slově obsaženo vše, čím může herec během představení manipulovat.⁴⁷ Jevišťe pro tuto inscenaci zdobilo množství rekvizit, z nichž jedna z nejvýraznějších kulis je stůl. Jeho symbolický význam byl zřejmý, když se z horizontální obřadní tabule proměnil ve vertikálně postavený v pracovně krále a královny. V každém bodě inscenace je každý detail pečlivě navržen k dokonalosti. Od zdobených nástěnných maleb a tabulí s mapami vojenských strategií, až po pečlivě vybrané starožitné doplňky, vše je přizpůsobeno tak, aby symbolizovalo a dokreslovalo majestátnost královského paláce.

Dalším dominantním předmětem byl dětský hrad na hraní s velkými dřevěnými vojáčky, kteří stojí před ním. Z tohoto scénického předmětu může být patrné téma transgeneračního traumatu či dětské nevinности a „*dětské téma je v ostrém kontrastu s realitou válečných her zuřících za zdmi hradu.*“⁴⁸ Hrad byl umístěn na scénu jako součást společenské místnosti, kde probíhají všechny politické intriky ze strany Claudia a byl použit jako vizuální metafora pro Hamletovu revoltu a vnitřní bláznovství, ale také symbolizovala i určitou nevyspělost vůči celé situaci. Dřevěný dětský hrad na hraní ukrýval vzpomínky na dětství. Hamletovi to mohlo připomenout jeho nevinné dětství, ale také konflikty a bitvy, kterých byl svědkem. Jako dítě si Hamlet hrál s vojáky a hradem, ale chápal to také jako reprezentaci politického pletichaření a honby za mocí. Navíc měl hrad pro Hamleta zvláštní význam, neboť byl symbolem jeho vztahu k zesnulému otci, který si s ním často hrával na vojáky. Jak se inscenace vyvíjí, Hamletovo vnímání hradu se vyvíjí od reprezentace jeho dětství k nástroji politické moci a podvodu. Hrad se tak stává symbolem Hamletovy ztracené nevinности a zároveň zdůrazňuje jeho postupnou ztrátu identity a sebejistoty.

⁴⁷ PAVIS, Patrice. *Analýza divadelního představení*. Praha: NAMU, 2020. ISBN 978-80-7331-549-8. str. 294.

⁴⁸ NESTRUCK, J. Kelly. *Hamlet: Benedict Cumberbatch saves character with sensitive performance* [online]. 2015 [cit. 27.4. 2023]. Dostupné z: <https://www.theglobeandmail.com/arts/film/film-reviews/hamlet-benedict-cumberbatch-saves-character-with-sensitive-performance/article27122387/>.

4.5. Hudba a zvuk

Hudba může inscenaci frázovat, vyplňovat pauzy mezi scénami nebo doprovázet výměnu kulís a může vytvářet nálady jako ve filmu.⁴⁹ V inscenaci *Hamlet* hrály důležitou roli hudba, zvuk a ticho. Tyto prvky souvisely nejen s dějem, ale také s dikcí a celkovou atmosférou inscenace.

Skladatel Jon Hopkins připravil pro inscenaci pestrou škálu hudebních výběrů, od klasických skladeb až po současné, tklivé popové skladby. Píseň Nata Kinga Colea *Nature Boy*, kterou má Hamlet puštěnou na gramofonové desce na úplném začátku představení, vypráví, jak se muž setká s tajemným "Nature Boy", který mu sdílí jeho životní filozofii. Píseň zdůrazňuje, „že milovat a být milován na oplátku je tou nejdůležitější lekcí, kterou se člověk může naučit.“⁵⁰ Tato myšlenka lásky a jejího dopadu na lidské chování připomíná Hamletovy složité vztahy s různými postavami ve hře, včetně Ofélie, Gertrudy či Claudia. Stejně jako *Nature Boy* se Hamlet potýká se smyslem svého života a snaží se najít smysl.

Zvuky Christophera Shutta byly také pomocné pro celkové melancholické vyznění hry. Shuttovo použití zvukových efektů, včetně dunění, zvonění a zvuků oceánu, účinně udávalo tón a zvýraznilo emocionální stavy postav v průběhu hry. Rušivé zvuky spojené s ambientní hudbou byly využívány převážně na scénické přesuny kulís. „*Nejpřesvědčivější je však zvukový design a doprovodná hudba. První polovina končí srdcervoucím hřměním, které otrásá celým divadlem, a díky zvukovému, scénickému a světelnému designu se scéna stává na okamžik filmovou.*“⁵¹

Ticho bylo v inscenaci také využíváno jako výrazový prostředek. V některých scénách bylo ticho využito k vytvoření napětí a zdůraznění emocionálního stavu postav. Například ve scéně, kde Ofélie pronáší svůj poblázněný monolog, v pauzách, žádná z přítomných postav (Gertruda, Claudius a Laertes) nic neříká, ticho je zde použito k dotvoření atmosféry smutku a úzkosti až do chvíle, kdy Ofélie odchází do hloubky jeviště a v tento moment začne hrát nediegetická melancholická hudba.

⁴⁹ PAVIS, Patrice. *Analýza divadelního představení*. Praha: NAMU, 2020. ISBN 978-80-7331-549-8. str. 227.

⁵⁰ COLE, Nat King. *Nature boy*. Hollywood: Capitol, 1948.

⁵¹ BROAD, Leah. Review: 'Hamlet'. *The Oxford Culture Review* [online]. 2015, [cit. 27.4. 2023]. Dostupné z: <https://theoxfordculturereview.com/2015/08/26/review-hamlet/>.

4.6. Herecké výkony a obsazení

Analytická část vrcholí nejsložitějším prvkem inscenace – hereckou prací. Tato složka je notoricky náročná na uchopení.⁵² Podle Pavise jsou techniky analýzy herectví stále ve stádiu zrodu. V důsledku toho je prozíravější zaměřit se na sémiologické popisy, které zahrnují práci s hlasem, gesta, rytmizaci přednesu, prostorové pohyby či fyzický popis herce a následná změna zjevu.⁵³ Režisérka kladla důraz na fyzickou přítomnost herců na jevišti a využívala různé prvky, jako například tělesné pohyby, aby přenesla důležité informace o postavách, například vnitřní neklid. Zaměřují se na čtyři hlavní herce – Benedicta Cumberbatche, Siân Brooke, Anastasii Hille a Ciarána Hindse, a poté na vybrané vedlejší postavy, na kterých se pokusím rozklíčovat základní herecké principy, se kterými pracovala jak režisérka, tak sami herci.

4.6.1. BENEDICT CUMBERBATCH JAKO HAMLET

Benedict Cumberbatch se prezentuje jako vysoký, štíhlý muž s ostrými rysy tváře a pronikavými očima. Ve většině případů se pohybuje velmi energicky a často využívá celý prostor scény. Jeho postava Hamleta je především intelektuální a plná vnitřních rozporů, což se odráží v jeho gestech a mimice. Jeho mluva byla výrazná, srozumitelná a měla vysokou intonační variabilitu, což pomohlo zdůraznit významové vrstvy jeho replik a dialogů. Cumberbatchův Hamlet se v průběhu představení mění - od počátečního zdání, že se jedná o excentrického mladíka, který se nedokáže vyrovnat se svatbou jeho matky a strýce, přes stavy úzkosti, hněvu a smutku, až k zcela zlomenému a duševně vyčerpanému jedinci. Jeho zjev se mění od melancholického mladého muže, který si hraje na cínového vojáčka a dětinsky se posmívá některým postavám, přes bojovného a rozhodného prince, až ke zdeprimovanému individu s rozčuchanými vlasy a zběsilým výrazem v očích. Jeho gesta a mimika jsou často velmi expresivní a odrážejí jeho vnitřní boj, což přináší divákům silný zážitek a umožňuje jim lépe se vcítit do postavy Hamleta. Cumberbatch režijně veden k větší fyzické agilnosti a impulsivitě, což se projevilo i v jeho pohybové interpretaci role. Jeho gesta a pohyby byly velmi výrazné, například jeho časté otáčení hlavy a zároveň zpomalené pohyby, aby zdůraznil svou rozpolcenost a nejistotu a pracoval se svým tělem jako s nástrojem pro přenos emoce. Během rozhovoru Cumberbatch objasnil, že se snažil zabránit tomu, aby Hamlet zněl například při

⁵² PAVIS, Patrice. *Analýza divadelního představení*. Praha: NAMU, 2020. ISBN 978-80-7331-549-8. str. 96.

⁵³ Tamtéž, str. 108.

slavnostní hostině dětinsky⁵⁴. Zdůraznil, že Hamlet si byl velmi dobře vědom svého postavení u dvora, které zahrnovalo vybrané chování ke králi, k jeho vlastní matce a dalším členům královského dvora, proto je poté jeho transformace do blázna tak markantní.

4.6.2. SIÂN BROOKE JAKO OFÉLIE

Siân Brooke hrála roli Ofélie v inscenaci *Hamlet* v režii Lyndsey Turner. Dokázala vyjádřit Oféliinou křehkost a postupný rozpad jejího duševního stavu. V první části představení se objevuje jako svěží a nevinná dívka, jejíž kostýmy jsou zprvu lehké a pastelové barvy. Na začátku hry zpívá a vdechuje scéně pocit bezprostřednosti a spontánnosti. S postupem příběhu však dochází k drastické proměně. Smrt jejího otce a její odmítnutí Hamletem vyústí v to, že se stane ztracenou a nešťastnou. Její kostýmy se mění na jednoduché, tmavé slušivé na pohřeb. Její fyzické chování je sklíčené a žalostné, s pomalými gesty, které vyžadují soucit, ale zároveň byly citlivé a působivé, což se projevilo zejména v jejím posledním monologu před sebevraždou. Plaché vystupování postavy a jemný mluvený projev herečky často vedly k nesrozumitelné řeči, takže bylo pro diváky náročné porozumět. Také pracovala s tělesným projevem, aby zdůraznila její ztrátu a duševní roztržitost. Její pohyby byly nejisté a nestabilní, často se otáčela zády k publiku, aby ukázala svou odtážitost. Její postava se tak stala velmi zranitelnou a emotivní. Rozmazaný make-up ještě více zdůrazňuje její ztracený a nešťastný stav. Jak Ofélie ztratí otce, její vnitřní frustrace a psychická nestabilita narůstají. Gesta jsou markantnější, držení těla napjaté a rozpačité a pohyby zbrklé až chaotické. Tvář má potřísněnou špínou, což symbolizuje její ztracenou duši. Postava Ofélie prochází výrazným vývojem, který je patrný nejen v kostýmech a líčení, ale také v herectví a gestech. K pojetí Ofélie zahrnuje režisérka několik prvků, které nejsou v původním textu Shakespearovy hry. Zobrazila ji jako fotografku, respektive jako člověka, který sebou pořád nosí fotoaparát. Interpretace postavy Ofélie naznačuje, že používá fotoaparát jako nástroj k uchování svých vzpomínek. Ofélie je emocionálně křehká, a proto je pro ni náročné vyrovnat se s rozpadem svého vnitřního a vnějšího světa. Kamera by jí mohla posloužit jako prostředek, jak udržet své životní okamžiky a zůstat připoutaná ke skutečnému světu. Je pravděpodobné, že fotoaparát slouží jako Oféliin obranný mechanismus proti světu, symbolizující její touhu odpoutat se a pozorovat z dálky, protože sama je v ep centru dění všech nekalostí na Elsinoru.

⁵⁴ VHSfx, 2015, *Benedict Cumberbatch - Hamlet Interview [42 mins]*, YouTube video. [cit. 28.4. 2023]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=l0ky_tQxwgo&t=1087s.

4.6.3. ANASTASIA HILLE JAKO GERTRUDA

Anastasia Hille hraje roli Gertrudy, matku Hamleta a nové manželky krále Claudia. Její kostým je vždy elegantní a sofistikovaný, často v tmavší barvě s podpatky, což odráží její pozici královny. Vlasový účes je uhlazený, což odkazuje k vnitřnímu klidu a spořádanosti, tudíž celá její fyzická vizáž konvenčně odpovídá statusu královny. V průběhu inscenace se Gertrudin zjev ale mění. Nejprve se zdá být překvapená a zmatená z událostí kolem ní, ale postupně se stává ztracenější a zoufalejší z psychického stavu Hamleta. V jejím výkonu lze pozorovat emoce jako lítost, vina a zmatek, které postupně přecházejí v odhodlání a touhu ochránit svou rodinu. Také precizní práci s pohybem a gesty jí napomáhá vyjádřit vnitřní stav a emoce postavy. Hille využívá celého svého těla při hereckém výkonu, přesně ladí své gestikulace a pohyby s intonací a dikcí, což jí umožňuje velmi přesně vyjádřit své emoce a vnitřní svět postavy Gertrudy. Pracovala s jemnějším a subtilnějším tělesným projevem, aby vystihla její vnitřní konflikty, které nechce ukazovat na povrch. Její pohyby byly mnohdy pomalejší a plynulejší, aby ukázala její opatrnost a nejistotu.

4.6.4. CIARÁN HINDS JAKO CLAUDIUS

V inscenaci *Hamlet* byl nový král Dánska Claudius ztvárněn hercem Ciaránem Hindsem. Claudius byl vyobrazen jako postava středního věku s vousy a přísným výrazem. Svou autoritativní pozici ztělesňoval převážně klidnými pohyby a jeho dialog s Hamletem odrážel jeho snahu zůstat vyrovnaný a pod kontrolou. Claudiovy výrazy a gesta prozrazovaly jeho vnitřní neklid, když zápasil se svým svědomím a touhou udržet si moc nad královstvím. Hlas měl klidný, ale zároveň držel autoritativní tón, občas odhaloval pocit nejistoty a křehkosti, což jeho charakteru dodávalo hloubku a lidskost. Jeho hlasová dikce byla velmi silná a výrazná, což mu umožnilo přenášet emoce své postavy i do slovního projevu. Je pozoruhodné, že jeho vzhled a výraz zůstaly konzistentní po celou dobu napříč všemi okolnostmi, které se během těch tří hodin celkového času představení staly.

4.6.5. VEDLEJŠÍ POSTAVY

Jim Norton ztvárnil inscenaci *Hamlet* Polonia, důvěrníka královny Gertrudy a krále Claudia a otec Ofélie a Laerta. Zobrazení Nortonova Polonia postrádalo typické zobrazení lstivého byrokrata, snažícího se získat přízeň dvořanů a královny. Hercova záměrná výmluva a choreografie úspěšně ztělesňovaly podstatu postavy.

Horatia zahrál Leo Bill s jemným ztvárněním, které demonstrovalo jeho hluboké pochopení role. Jeho výkon byl autentický a přesvědčivý a sloužil jako perfektní doplněk k excentrickému Hamletovi Benedicta Cumberbatche. Billův přirozený herecký styl jako stabilního a oddaného přítele zdůrazňoval hloubku loajality jeho postavy.

Kobna Holdbrook-Smith předvedl jako Laertes pozoruhodný výkon. Jeho interpretace postavy vdechla život chladnému, neústupnému mladému muži, který se snaží pomstít smrt svého otce. Zvlášť dojemné bylo Holdbrook-Smithovo vyličení vztahu s jeho sestrou Ofélií. Projevoval něžnou a milující stránku a zároveň ji zuřivě chránil. Herec v průběhu hry mistrně vyvažoval Laertovu touhu po spravedlnosti s náklonností k Ofélii. Vrcholem hry byla napjatá a dramatická konfrontace mezi Laertem a Hamletem. Holdbrook-Smith obstál proti Hamletovi a ukázal Laertovu stejnou dovednost a neúprosnou povahu. Celkově bylo jeho vystoupení působivé a silné a zanechalo na publiku trvalý dopad.

Sergo Vares ztvárnil mladého norského krále Fortinbrase a jeho postava byla značně zmenšena a přesunuta do pozadí. Fortinbras se objevil pouze na začátku a na konci hry, přičemž jeho příběh byl značně zjednodušen. Herec, který hraje Fortinbrase, měl v inscenaci malou, ale zásadní roli, která od něj vyžadovala, aby při vedení svých jednotek do bitvy vyzařoval odhodlání a vážnost. Jeho krátké vystoupení na konci hry, kde sdílí jeviště s Hamletem a Horatiem, si vyžádalo výkon nanejvýš seriózní a důstojný, aby přesvědčivě zobrazil Fortinbrasovu schopnost obnovit impérium.

4.7. Kritické ohlasy

Jak již bylo avizováno v úvodu této práce, inscenace se setkala s ambivalentními a rozporuplnými reakcemi. Na základě dostupných zdrojů bych chtěla shrnout jejich obsah a demonstrovat na konkrétních příkladech aplikovat kritické výtky. Tato rešerše začne u dramaturgicko-režijního konceptu, pak bude pokračovat ke scénografii a skončí u hereckých výkonů, protože tyto tři složky byly asi nejvíce reflektovány a kritizovány.

4.7.1. KRITIKA TÉMATU INSCENACE

Inscenace obdržela kritiku od mnoha recenzentů, kteří shledali celková témata jako vágní a nejasná. Ve většině případů se rozhořčili nad dramaturgickým a režijním záměrem, nad množstvím symbolů, motivů a témat, které jsou nedokončené a nemají významově přesah do dnešní doby. Začala bych u kritika Michaela Billingtona, píšíci pro The Guardian, kterého jsem

tu již několikrát zminila z důvodu glos, které měl na celkový vizuál a například tvrdí, že Cumberbatch je „uvězněn v intelektuálním pytli inscenace Lyndsey Turner, která je plná polovičatých nápadů. Hamlet nám říká, že Dánsko je vězení. Taková je i tato inscenace.“⁵⁵ Na svou pointu navazuje výrokem, že tato inscenace nedělá nic jiného, než že znovu ohřívá starou myšlenku, že Hamlet je obětí zkorumpované tyranie.⁵⁶ Kritička Leslie Felperin z deníku The Hollywood Reporter výrazně akcentovala režijní koncept a tvrdila, že původní hra nabízí nepřeborné množství způsobů, jak komunikovat s dnešní dobou a například i umožňuje zkoumat rezonující témata jako sexualita, pohlaví a emoční nestabilita. Dále kladla důraz na fakt, že chybí nějaký konkrétní podtext a že rozhodnutí spojit moderní oděv s oděvem z poloviny 20. století se zdá být svévolné a neslouží žádnému jasnému účelu kromě odlišení dánského prince od ostatních postav.⁵⁷ V kritické recenzi vyjádřil Matt Trueman z Variety svou nespokojenost s režisérčiným zobrazením Hamletova šílenství, tvrdil, že je dětinské a celkově jeho revolta vůči všem je infantilní, protože je „Dánsko ve válce a Hamlet si hraje na hloupé bubáky v obřím dětském hradu (...) Hamlet jako by opakoval revoluce z minulosti – marné, pubertální gesto, které nikam přesně nevede.“⁵⁸ A dále tvrdí, že symboly první poloviny inscenace se stávají více vizuálně dramatickými akcemi.⁵⁹ Dom O'Hanlon v recenzi pro LondonTheatre.co.uk představuje kontrastní pohled na dramaturgicko-režijní práci. Inscenaci oceňuje pro její strhující kvality, včetně skvělých hereckých výkonů a redukce textu. Poznává však také, že vize Lyndsey Turner může být stejně rozporuplná jako sám Hamlet⁶⁰, což naznačuje, že tematické prvky inscenace nebyly nijak zvlášť výrazné. Stephen Collins, kritik pro BritishTheatre.com, vyjádřil velké rozhořčení vůči celé produkci a zaujal vysoce kritický postoj, dokonce o režisérci napsal: „*Toto představení je velmi očekávané, ihned vyprodané, ne proto, že ho režírovala Lyndsey Turner, ale proto, že Hamleta hrál Benedict Cumberbatch. (...) Na inscenaci se bude vzpomínat spíše kvůli tomu, co Turner udělala s Hamletem a Cumberbatchem než kvůli tomu, co Cumberbatch udělal s nejslavnějším dánským trýzněným princem.*“⁶¹, což už trochu podkopává celkovou režisérskou práci. Další podnětnou

⁵⁵ BILLINGTON, Michael. *Hamlet review – Benedict Cumberbatch imprisoned in a dismal production*. [online]. Barbican, London: The Guardian, 26.8. 2015. [cit. 1.5. 2023]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/stage/2015/aug/25/hamlet-barbican-review-benedict-cumberbatch-imprisoned-prince>.

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ FELPERIN, Leslie. „*Hamlet*“: *Theater Review*. [online]. The Hollywood Reporter, 25.8. 2015. [cit. 1.5. 2023]. Dostupné z: <https://www.hollywoodreporter.com/movies/movie-reviews/benedict-cumberbatch-hamlet-theater-review-816761/>.

⁵⁸ TRUEMAN, Matt. *London Theater Review: Benedict Cumberbatch in 'Hamlet'*. [online]. Variety, 26.8. 2015 [cit. 1.5. 2023]. Dostupné z: <https://variety.com/2015/legit/reviews/hamlet-review-benedict-cumberbatch-1201577724/>.

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ O'HANLON, Dom. *Review of Hamlet at the Barbican*. [online]. London Theatre.co.uk, 13.6. 2016. [cit. 1.5. 2023] Dostupné z: <https://www.londontheatre.co.uk/theatre-news/news/review-of-hamlet-at-the-barbican>.

⁶¹ COLLINS, Stephen. *Hamlet*. [online]. British Theatre.com, 14.8. 2015. [cit. 1.5. 2023] Dostupné z: <https://britishtheatre.com/review-hamlet-barbican-theatre-2stars/>.

výtku k neuchopenému tématu inscenace si obhájí tak, že vidí nedostatek jasného průvodu příběhem a nedostatek hloubky inscenace. Namísto toho je zde řada scén, které jsou propojeny výrazným způsobem, někdy s neobvyklými doplňky - jako například dětský hrad, který Hamlet používá při jednání s Rosencrantzem a Guildensternem, nebo vojenská osobnost podobná Basilu Fawltymu, kterou Hamlet předstírá při svém setkání s Poloniem. Humor je uměle vnučen postavě a situaci, nevyplývá organicky z nitra postavy, jak by mohl.⁶² Prakticky dále pokračuje v myšlenkách, že i když se jedná o modernizovanou verzi *Hamleta*, která se snaží být aktuální a přístupná, tak přesto představení působí zastarale a nudně. Tuto podkapitulu zakončím vyjádřením Susannah Clapp, píšící pro *The Guardian*, která zmiňuje, že před zahájením inscenace se více hovořilo o Benedictu Cumberbatchovi než o samotné režisérce. Podotýká však, že Turner má skvělou mladou energii a sílu. Kritizuje některé momenty inscenace, jako například, proč musí Hamlet při předstírání šílenství vypadat jako vojenská figurka, a proč jsou některé herecké výkony tak nevýrazné⁶³, ale v další podkapitole, věnované scénografii bude více kritická.

4.7.2. KRITIKA SCÉNOGRAFIE

Složka inscenace, která byla kritiky asi nejvíce ambivalentní v přijetí byla scéna, tedy scénografie. Kritička Susannah Clapp, se vůči scénickému zpracování vymezila negativním postojem a tvrdila, že propracovaná divadelní scéna je tak bohatá a zdobná, že riskuje, že zastíní děj, spíše od něj odvede pozornost, než aby do něj diváka ponořila.⁶⁴ Toto jediné prohlášení shrnuje hlavní problém, který reflektovali i jiní kritici. Na tento úryvek navazuje i výrok Michaela Billingtona, že přestože je Es Devlin uznávanou umělkyní, společně s Lyndsey Turner podlely pokušení gigantismu.⁶⁵ Poté glosoval režijní a scénografické úsudek zdůraznit pochmurnost v rámci mizanscény, ve které je první polovina palác vyobrazen v barvitějších odstínech a „*ve druhé polovině se palácová scéna zaplní hromadami odpadků a převrácenými židlemi, to pro případ, že by nám unikla pointa o hroučící se Claudiově*

⁶² COLLINS, Stephen. *Hamlet*. [online]. British Theatre.com, 14.8. 2015. [cit. 1.5. 2023] Dostupné z: <https://britishtheatre.com/review-hamlet-barbican-theatre-2stars/>.

⁶³ CLAPP, Susannah. Hamlet review – Benedict Cumberbatch is the sanest of Danes. *The Guardian* [online]. 2015 [cit. 1.5. 2023]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/stage/2015/aug/30/hamlet-review-benedict-cumberbatch-the-sanest-of-danes-observer>.

⁶⁴ Tamtéž.

⁶⁵ BILLINGTON, Michael. Hamlet review – *Hamlet review – Benedict Cumberbatch imprisoned in a dismal production*. *The Guardian* [online]. 2015 [cit. 1.5. 2023]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/stage/2015/aug/25/hamlet-barbican-review-benedict-cumberbatch-imprisoned-prince>.

tyranii.⁶⁶ Scénografie obdržela tvrdou kritiku od kritika Stephena Collinse, jelikož prohlásil, že navzdory velkoleposti výpravy Es Devlin nesplňuje specifické požadavky na umístění a atmosféru *Hamleta*. Zatímco některé scény jsou adekvátně vykresleny, jako například hodovní síň, zimní noční scenérie nejsou evokovány efektivně. Prostorný sál neposkytuje potřebnou intimitu pro Gertrudinu ložnici a využití malého pódia pro divadlo hráčů jako náhražka závěsu, za kterým se má Polonius skrýt, nefunguje. Navíc, i když je scéna krásná, ale invaze šterku je bizarní a tento design se nehodí pro účely Shakespearovy hry.⁶⁷ Scénografie se dočkala i pozitivnějších ohlasů jako například od Doma O’Hanlona, který používá ve své recenzi jen samé superlativy jako ohromující, nádherná nebo dechberoucí a tvrdí, že i do jisté míry napomáhala hereckým výkonům ve spojení se skvělým světelným designem Jane Cox.⁶⁸ Výstižně se vyjádřil J. Kelly Nestruck, který napsal pro The Globe and Mail, že „*možná se vám bude zdát, že výprava je přetížená nápady, z nichž ne všechny spolu ladí - ale díky tomu je inscenace vizuálně přitažlivá, i když narazí na překážky.*“⁶⁹ Poté prominentní kritici na poli scénografie dali inscenaci neutrální nebo příznivé recenze. Výroky jako „*Devlin vytvořila velkolepý, jeskynní reprezentační sál v dánském paláci, který už zažil lepší časy, ale stále vypadá hrozivě.*“⁷⁰ nebo „*Je zde ohromující design, který zahrnuje okázalé schodiště a obrovský třpytivý lustr, a tento extravagantní smysl pro měřítko přetrvává, když se nádhera promění v sutiny v důsledku politických otřesů, které rozdrťí království Elsinor.*“⁷¹ sumarizují funkčnost scény a vytvořila kontrasty mezi luxusním interiérem královského paláce a následným zničením, které je způsobeno politickými změnami. Scénografie Es Devlin zanechala jedinečný a nerasmazatelný dojem, výrazně umocňující celkovou atmosféru inscenace.

⁶⁶ BILLINGTON, Michael. Hamlet review – Hamlet review – Benedict Cumberbatch imprisoned in a dismal production. *The Guardian* [online]. 2015 [cit. 1.5. 2023]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/stage/2015/aug/25/hamlet-barbican-review-benedict-cumberbatch-imprisoned-prince>.

⁶⁷ COLLINS, Stephen. *Hamlet*. [online]. British Theatre.com, 14.8. 2015. [cit. 1.5. 2023]. Dostupné z: <https://britishtheatre.com/review-hamlet-barbican-theatre-2stars/>.

⁶⁸ O’HANLON, Dom. *Review of Hamlet at the Barbican*. [online]. London Theatre.co.uk, 13.6. 2016. [cit. 1.5. 2023]. Dostupné z: <https://www.londontheatre.co.uk/theatre-news/news/review-of-hamlet-at-the-barbican>.

⁶⁹ NESTRUCK, J. Kelly. *Hamlet: Benedict Cumberbatch saves character with sensitive performance* [online]. 2015 [cit. 1.5. 2023]. Dostupné z: <https://www.theglobeandmail.com/arts/film/film-reviews/hamlet-benedict-cumberbatch-saves-character-with-sensitive-performance/article27122387/>.

⁷⁰ BRANTLEY, Ben. *Review: Benedict Cumberbatch in ‘Hamlet’*. [online]. The New York Times, 25.8. 2015. [cit. 1.5. 2023]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2015/08/26/theater/review-benedict-cumberbatch-in-hamlet-cocooned-in-an-aura-on-a-london-stage.html>.

⁷¹ HITCHINGS, Henry. *Hamlet, Barbican theatre review: Benedict Cumberbatch exudes charisma and intelligence in a production that favours style over substance*. London Evening Standard [online]. 26.8. 2015 [cit. 1.5. 2023]. Dostupné z: <https://www.standard.co.uk/culture/theatre/hamlet-theatre-review-benedict-cumberbatch-exudes-charisma-and-intelligence-in-a-production-that-favours-style-over-substance-a2921106.html>.

4.7.3. KRITIKA HERECKÝCH VÝKONŮ

Jedním z pozoruhodných aspektů kritiky inscenace *Hamlet* z roku 2015 je zřetelná tendence zaměřovat se převážně na hlavní herecký výkon Benedicta Cumberbatche, který byl v dané době natolik medializován, že ostatní aspekty produkce, včetně výkonů vedlejších postav, byly často přehlíženy nebo přinejmenším marginalizovány. Objevovaly se kritiky na herečku Ofélie Siân Brooke, která přesvědčivě ztvárňuje postavu Ofélie, ale její tenký hlas je zklamáním. V scéně, kdy se Ofélie topí, Gertruda, hraná Anastasií Hille, ji pozoruje a náhle si uvědomuje nebezpečí, ale bohužel příliš pozdě. Hille v roli krásné Gertrudy je horečnatá, ale zdrženlivá. Podrobný popis Oféliina utonutí má svůj vlastní smysl, ale může být problematické, proč jí Gertruda nehodila záchranný kruh. V ústech Hille se vzpomínka stává způsobem, jak získat zpět život a jak se přivést k šílenství. Hille se chvěje jako stříbrná bříza.⁷² Velmi kriticky se k obsazení postavil opět Stephen Collins, který zmiňuje, že nikdo není ideálně obsazen kromě Serga Varese, který podle něj ztvárnil vhodného knížecího outsidera. Ciarán Hinds, který hrál roli Claudia, je podle autora katastrofální, jeho dikce je špatná a smysl pro postavu plochý a nevýrazný. Ostatní herci jako Kobna Holdbrook-Smith (Laertes), Leo Bill (Horatio) a Siân Brooke (Ofélie) mají záblesky zájmu, ale kvůli zpracování jejich postav nemají podle autora žádnou reálnou šanci. Jim Norton nezvládá klíčovou politickou roli, kterou hraje Polonius, a Anastasia Hille nevysvětlila, proč si vzala Claudia. Autor také uvádí, že žádná z postav nedává smysl jako jednotlivec ani jako součást složitého světa, v němž se Hamlet musí pohybovat.⁷³

Ztvárnění Hamleta Benedictem Cumberbatchem vyvolalo od kritiků chválu i kritiku. Zatímco někteří našli chyby v jeho výkonu, mnozí chválili jeho schopnost nabídnout nový pohled na postavu. Šikovně se odpoutal od tradičních představ o tom, jak by se měl Hamlet hrát, a podal silné a vášnivé představení, které u diváků rezonovalo. Někteří recenzenti se však domnívali, že to v určitých scénách přehnal a působil jako příliš intenzivní a pronikavý. Padaly slova chvály jako například „*Cumberbatch je charismatický Hamlet, energický, ale i zádušný*“⁷⁴ či „*Cumberbatchovi není těžká práce na jevišti cizí. Zde je v bojové formě a do*

⁷² CLAPP, Susannah. Hamlet review – Benedict Cumberbatch is the sanest of Danes. *The Guardian* [online]. 2015 [cit. 3.5. 2023]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/stage/2015/aug/30/hamlet-review-benedict-cumberbatch-the-sanest-of-danes-observer>.

⁷³ COLLINS, Stephen. *Hamlet*. [online]. British Theatre.com, 14.8. 2015. [cit. 3.5. 2023]. Dostupné z: <https://britishtheatre.com/review-hamlet-barbican-theatre-2stars/>.

⁷⁴ HITCHINGS, Henry. *Hamlet, Barbican theatre review: Benedict Cumberbatch exudes charisma and intelligence in a production that favours style over substance*. London Evening Standard [online]. 26.8. 2015 [cit. 1.5. 2023]. Dostupné z: <https://www.standard.co.uk/culture/theatre/hamlet-theatre-review-benedict-cumberbatch-exudes-charisma-and-intelligence-in-a-production-that-favours-style-over-substance-a2921106.html>.

*každého slova a pohybu, včetně vrcholného šermířského souboje, vkládá energii a přesnost.*⁷⁵ Zaujala mě glosa Matta Truemana, který shrnuje herecký výkon Benedicta Cumberbatche jako zastupujícího generaci, která se vyhýbá odpovědnosti a uvízla v pubertě. Autor dále popisuje Cumberbatchův výkon jako roztržité a krizový, s mnoha proměnlivými kostýmy jako studentských tenisek, vojenských kalhot, trička Davida Bowieho a fraku potřísněného nápisem "KING". Cumberbatchův Hamlet je zahleděný do sebe a plný rozporů, které herec snaží vyjádřit, avšak podle autora je to spíše žonglování jednotlivými rysy postavy než skutečné ztvárnění Hamleta jako celek⁷⁶. Celkově autor hodnotí Cumberbatchův herecký výkon jako složitý, což může být bráno v potaz jako pozitivní i jako negativní, a ještě dodává, jak se Cumberbatchovi podařilo ztvárnit Hamleta jako mesiáše a spasitele ztracené generace. Nicméně, na konci přichází nečekaný souboj s Laertem, který se stává antiklimaktickým momentem celé inscenace.⁷⁷ Autor používá slovo „anticlimactic“ k zobrazení případů, kdy se dychtivě očekává senzační vyvrcholení, ale nakonec se nedaří uskutečnit. V důsledku to vede ke zklamání a nenaplněným očekáváním, často popisovaným jako nudné nebo únavné. Negativní kritika na Cumberbatche se objevovala hlavně ve spojení s nevyužitým potenciálem celé inscenace, protože „Cumberbatch zkrátka naznačuje Hamletovu základní shůšnost. Mohl nám však dát neskonale víc, kdyby nebyl uvězněn pomurou inscenací, která povyšuje vizuální efekty nad soudržnost vyprávění a zkoumání charakterů.“⁷⁸ Opět Stephen Collins s kritikou na Cumberbatche nešetřil, jelikož se vyjádřil, tak že inscenace nedokáže využít Cumberbatchův skutečný potenciál, takže nedostane šanci zazářit. I když občas dodává záblesky brilantnosti, zejména v introspektivních scénách, nedosahuje emocionálních vrcholů a ty podle něj působí rozpačitě, těžkopádně a bohužel i nepřesvědčivě.⁷⁹

Tudíž výběr Benedicta Cumberbatche pro roli Hamleta vyvolal nejprve veliké nadšení kvůli jeho hvězdnému statusu, ale po uvedení inscenace vyvolal rozpaky. Na jeho výkon v roli Hamleta přišly smíšené reakce. Ačkoli někteří diváci a kritici chválili jeho herecké schopnosti a považovali ho za pozoruhodného Hamleta, jiní měli pocit, že inscenace postrádá jasnost, což vede k nejednoznačnosti ohledně jeho interpretace. Domnívali se, že nepřinesl do role

⁷⁵ BRANTLEY, Ben. *Review: Benedict Cumberbatch in 'Hamlet'*. [online]. The New York Times, 25.8. 2015. [cit. 3.5. 2023]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2015/08/26/theater/review-benedict-cumberbatch-in-hamlet-cocooned-in-an-aura-on-a-london-stage.html>.

⁷⁶ TRUEMAN, Matt. *London Theater Review: Benedict Cumberbatch in 'Hamlet'*. [online]. Variety, 26.8. 2015 [cit. 3.5. 2023]. <https://variety.com/2015/legit/reviews/hamlet-review-benedict-cumberbatch-1201577724/>

⁷⁷ Tamtéž.

⁷⁸ BILLINGTON, Michael. *Hamlet review – Hamlet review – Benedict Cumberbatch imprisoned in a dismal production. The Guardian* [online]. 2015 [cit. 3.5. 2023]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/stage/2015/aug/25/hamlet-barbican-review-benedict-cumberbatch-imprisoned-prince>.

⁷⁹ COLLINS, Stephen. *Hamlet*. [online]. British Theatre.com, 14.8. 2015. [cit. 3.5. 2023]. Dostupné z: <https://britishtheatre.com/review-hamlet-barbican-theatre-2stars/>.

nový pohled a že zobrazení Hamleta jako oběti podvodu bylo stejným schématem každé intepretace.

ZÁVĚR

Ve této bakalářské práci jsem se zabývala inscenací *Hamlet* z roku 2015, kterou režírovala Lyndsey Turner pro Barbican Theatre v Londýně. V rámci práce jsem analyzovala aspekty inscenace, jako jsou režijní přístup, scénografie, kostýmy, hudba, světelný design a herecké výkony s následným vyhodnocením kritických ohlasů.

Abych poskytla kontext pro analýzu, nejprve jsem prozkoumala různé interpretace hry *Hamlet, princ dánský*. To mi pomohlo nahlédnout do inscenační tradice *Hamleta* ve Velké Británii, jak v minulosti, tak současnosti. Celkově se britské současné divadlo snaží přiblížit klasická díla mladé generaci přes nejmodernější technologie, honosnou scénu se populárním hercem v hlavní roli. Zaměřuji se na různé interpretace inscenace *Hamleta* ve Velké Británii. Tyto interpretace zahrnují například Oidipův komplex, psychoanalytický přístup k postavám nebo zaměření *Hamleta* jako na rodinnou nebo politickou tragédii. Tyto různé interpretace ukazují, jak je inscenace *Hamleta* otevřená různým četbám a jak se různí režiséři a divadla zaměřují na různé prvky příběhu.

Z rozhovoru s protagonistou *Hamleta* a vizuálních vodítek, jako je oficiální plakát a mizanscéna, vyšlo najevo, že ústřední téma hry se točilo kolem transgeneračního traumatu spojeného se smutkem. To bylo zobrazeno prostřednictvím složitého vztahu mezi *Hamletem* a jeho otcem a jeho následného přenosu do celé královské rodiny a společnosti jako celku. Inscenace se snaží vyjádřit, jak trauma předků ovlivňuje životy potomků a jak se tento vliv projevuje ve společnosti a v politice.

V inscenaci se tvůrci rozhodli využít vizuálních prvků, které byly věrné a doslovné vůči textu. Divák nemusel tedy hledat skryté symboly, neboť složky inscenace byly přímočaré a jasně interpretované. Přesto byla celková vizuální podoba inscenace ohromující a nesla prvky filmového umění, ale nepřinesla žádný nový pohled na klasickou tragédii. Tato kombinace přinášela divákům obrovskou vizuální atraktivitu a zároveň zachovávala věrnost a autenticitu původnímu textu.

Aby byla zvýrazněna osobitá atmosféra *Elsinoru*, byla inscenace *Hamlet* rozdělena do dvou částí. Vizuální styl každé sekce byl značně odlišný, což umožnilo divákům zažít jedinečnou atmosféru každé z nich. Dvorní a zámecké prostředí první poloviny vykreslovalo elegantní a vytříbený životní styl, typický pro aristokratické vrstvy. Druhá polovina ale nabrala destruktivnější a chaotičtější nádech s drsnějším a naturalističtější vizuálním stylem akcentujícím narůstající napětí jak v rodině, tak v celém státu. Tato dvoudílná struktura

představení poskytla divákům pohlcující zážitek, aby prostřednictvím vizuálních prvků plně pochopili prostředí příběhu a dramatické napětí.

Strukturální analýzou bylo ukázáno na dominantní složky inscenace jako jsou scénografie, kostýmy, rekvizity, světla a zvuk, až po herecké ztvárnění postav. Kostýmy byly velmi pozorně navrženy a detailně promyšleny tak, aby odrážely osobnosti a vývoj postav v průběhu inscenace. Scéna byla nápaditě koncipována, využívala prostor divadla a do inscenace vnášela dynamiku a napětí svou pompézností. Osvětlení a hudba byly pečlivě sladěny s dějem a přispěly k celkové atmosféře inscenace.

Jelikož jsem v úvodu citovala kritika Michaela Billingtona, který řekl, že „vizuální pojetí nahradilo textové zkoumání“⁸⁰ je důležité zohlednit také kritické ohlasy na inscenaci *Hamlet*, která byla kritizována za nedostatečné tematické uchopení a celkovou povrchnost. Recenze poukazyvaly na problémy s interpretací některých vztahů a nejasnost v prezentaci klíčových témat. Tyto názory by mohly být užitečné při zhodnocení celkového úspěchu, potažmo neúspěchu produkce a poskytnutí širšího kontextu k rozboru této problematické inscenace. První tedy bylo nedostatečné tematické uchopení. Zde kritici označovali inscenaci jako vizuálně působivou, ale nedostatečně jasnou v prezentaci klíčových témat a interpretaci vztahů mezi postavami. Také našli problematiku v množství vizuálních složek. Někteří kritici se shodovali, že inscenace se příliš zaměřovala na vizuální efekty, a přitom opomíjela některé klíčové momenty díla. Nevyvážený herecký výkon Cumberbathe bylo také jedním z častých výtek, které vyplynuly z recenzí. A poslední výrazná výtka byla nedostatek originality. Podle některých kritiků inscenace příliš spoléhala na předchozí ztvárnění *Hamleta* a nedokázala nabídnout svěží, jedinečnou interpretaci.

Finálním výsledkem mé práce je komplexní pohled na inscenaci, který se ukázal být pouze vizuální a povrchní adaptací klasického díla. I přes všechny zmíněné výtky popularita hry přerostla ve senzací veřejnosti a podnítila rozhovory o významu Shakespearových děl v současné době. Jeho dopad na divadelní komunitu byl tak hluboký, že byl dokonce živě přenášen do kin po celém světě prostřednictvím projektu NT Live, což divákům umožnilo zažít toto představení. Úspěch inscenace lze přičíst kvalitě obsazení a herecké zdatnosti. Ztvárnění *Hamleta* Benedictem Cumberbatchem vzbudilo značnou pozornost a zájem a jeho výkon vyvolal množství nadšených recenzí a diskusí. Vedlejší herci také předvedli autentické a emocionálně nabitě výkony, které za svůj přínos získaly široký ohlas. Inscenace *Hamlet* z

⁸⁰ BILLINGTON, Michael. *Hamlet review – Benedict Cumberbatch imprisoned in a dismal production*. [online]. Barbican, London: The Guardian, 26.8. 2015. [cit. 3.5. 2023]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/stage/2015/aug/25/hamlet-barbican-review-benedict-cumberbatch-imprisoned-prince>.

londýnského Barbican Theatre z roku 2015 měla trvalý dopad jak na divadelní svět, tak na veřejný diskurz.

Seznam použitých pramenů a literatury

Prameny

- SHAKESPEARE, William. *Hamlet* [záznam divadelní inscenace]. Režie Lyndsey TURNER, Robin LOUGH. Barbican Theatre. Premiéra 25.8. 2015.
- SHAKESPEARE, William a Jiří JOSEK. *Hamlet, princ dánský*. 4. vydání. Praha: Romeo, 2016. ISBN 978-80-86573-53-3.

Literatura

- BALME, Christopher. *Úvod do divadelnej vedy*. 5. nově přepracované a rozšířené vydání. Bratislava: Divadelný ústav v Bratislave, 2018. Edícia Svetové divadlo. ISBN 978-80-8190-040-2.
- BILLINGTON, Michael. Hamlet – review: Young Vic, London. *The Guardian* [online]. 2011. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/stage/2011/nov/09/hamlet-youngvic-review>.
- BILLINGTON, Michael. *Hamlet* [online]. 2008. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/stage/2008/aug/06/theatre.rsc>.
- BILLINGTON, Michael. *Hamlet review – Benedict Cumberbatch imprisoned in a dismal production*. [online]. Barbican, London: The Guardian, 26.8. 2015. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/stage/2015/aug/25/hamlet-barbican-review-benedict-cumberbatch-imprisoned-prince>.
- BILLINGTON, Michael. *Hamlet review – Benedict Cumberbatch imprisoned in a dismal production*. [online]. Barbican, London: The Guardian, 26.8. 2015. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/stage/2015/aug/25/hamlet-barbican-review-benedict-cumberbatch-imprisoned-prince>.
- BILLINGTON, Michael. *Hamlet review: lucky few see Tom Hiddleston combine sweet sadness with incandescent fury* [online]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/culture/2017/sep/02/hamlet-review-lucky-few-see-tom-hiddleston-combine-sweet-sadness-with-incandescent-fury>.
- BRANTLEY, Ben. *Review: Benedict Cumberbatch in 'Hamlet'*. [online]. The New York Times, 25.8. 2015. Dostupné z:

<https://www.nytimes.com/2015/08/26/theater/review-benedict-cumberbatch-in-hamlet-cocooned-in-an-aura-on-a-london-stage.html>.

- BROAD, Leah. Review: 'Hamlet'. *The Oxford Culture Review* [online]. 2015. Dostupné z: <https://theoxfordculturereview.com/2015/08/26/review-hamlet/>.
- BROWN, Mark. *Benedict Cumberbatch's Hamlet: media accused of contempt and hysteria* [online]. 2015. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/culture/2015/aug/19/benedict-cumberbatchs-hamlet-media-accused-of-contempt-and-hysteria>.
- CLAPP, Susannah. Hamlet review – Benedict Cumberbatch is the sanest of Danes. *The Guardian* [online]. 2015. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/stage/2015/aug/30/hamlet-review-benedict-cumberbatch-the-sanest-of-danes-observer>.
- COLE, Nat King. *Nature boy*. Hollywood: Capitol, 1948.
- COLLINS, Stephen. *Hamlet*. [online]. British Theatre.com, 14.8. 2015. Dostupné z: <https://britishtheatre.com/review-hamlet-barbican-theatre-2stars/>.
- EBERT, Robert. *Hamlet* [online]. Dostupné z: <https://www.rogerebert.com/reviews/hamlet-1996>.
- FELPERIN, Leslie. „Hamlet“: *Theater Review*. [online]. The Hollywood Reporter, 25.8. 2015. Dostupné z: <https://www.hollywoodreporter.com/movies/movie-reviews/benedict-cumberbatch-hamlet-theater-review-816761/>.
- GRIN, Francis. *Cultural Equality in the World of 'No Place Theatre'. An Analysis of Peter Brook's 'The Tragedy of Hamlet', Complicite's 'Mnemonic' and Song of the Goat's 'Macbeth'* [online]. Munich, GRIN Verlag. Dostupné z: <https://www.grin.com/document/1033197>.
- HARRIS, Scott Jordan. *SLATE: Benedict Cumberbatch's Hamlet Could Usher in an Era of Blockbuster Shakespeare* [online]. 2015. Dostupné z: <https://slate.com/culture/2015/08/benedict-cumberbatchs-hamlet-could-usher-in-an-era-of-blockbuster-shakespeare.html>.
- HILSKÝ, Martin. *Shakespeare a jeviště svět*. Praha: Academia, 2010. ISBN 978-80-200-2282-0.
- HITCHINGS, Henry. *Hamlet, Barbican theatre review: Benedict Cumberbatch exudes charisma and intelligence in a production that favours style over substance*. London Evening Standard [online]. 26.8. 2015. Dostupné z:

<https://www.standard.co.uk/culture/theatre/hamlet-theatre-review-benedict-cumberbatch-exudes-charisma-and-intelligence-in-a-production-that-favours-style-over-substance-a2921106.html>.

- HOŘÍNEK, Zdeněk. *Drama, divadlo, divák: z oboru drama, dramaturgie a autorská tvorba*. Brno: JAMU, 2008. ISBN 978-80-86923-46-8.
- KASTNEROVÁ, Martina. *Shakespeare a teorie interpretace: Hledání adekvátního interpretačního přístupu*. Plzeň: Epocha, 2011. ISBN 978-80-7425-126-9.
- LEIGH, Judy. Review: Benedict Cumberbatch as Hamlet. *That quintessence of dust* [online]. 2015. Dostupné z: <https://judyleigh.com/2015/11/16/review-benedict-cumberbatch-as-hamlet/>
- MCNULTY, CHARLES. Theater review: 'Hamlet' on Broadway. *Los Angeles Times* [online]. 2009. Dostupné z: <https://www.latimes.com/archives/blogs/culture-monster-blog/story/2009-10-06/theater-review-hamlet-on-broadway>.
- MIOLA, Robert S., ed. *Hamlet*. Second edition. New York: W. W. Norton & Company, 2019. ISBN 978-0-393-64010-6.
- *National Theater Live*, 2020 [online]. National Theater Live. Dostupné z: <https://www.ntlive.com/about-us/>
- NESTRUCK, J. Kelly. *Hamlet: Benedict Cumberbatch saves character with sensitive performance* [online]. 2015. Dostupné z: <https://www.theglobeandmail.com/arts/film/film-reviews/hamlet-benedict-cumberbatch-saves-character-with-sensitive-performance/article27122387/>.
- O'HANLON, Dom. *Review of Hamlet at the Barbican*. [online]. London Theatre.co.uk, 13.6. 2016. Dostupné z: <https://www.londontheatre.co.uk/theatre-news/news/review-of-hamlet-at-the-barbican>.
- PAVIS, Patrice. *Analýza divadelního představení*. Praha: NAMU, 2020. ISBN 978-80-7331-549-8.
- Red Carpet News TV, 2016, *Hamlet Set Designer Es Devlin Interview - Benedict Cumberbatch*, YouTube video. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=KdFF12OpJWs&t=19s>.
- *RozRazil: revue na provázku - poutavý časopis*. 4. Brno, 2009 / leden. ISSN 1801-4755.
- *The Hollywood Reporter: Benedict Cumberbatch Urges Fans Not to Film 'Hamlet' Performances* [online]. 2015. Dostupné z:

<https://www.hollywoodreporter.com/movies/movie-news/benedict-cumberbatch-hamlet-he-urges-814130/>.

- TRUEMAN, Matt. *London Theater Review: Benedict Cumberbatch in 'Hamlet'*. [online]. Variety. Dostupné z: <https://variety.com/2015/legit/reviews/hamlet-review-benedict-cumberbatch-1201577724/>.
- VHSfx, 2015, *Benedict Cumberbatch - Hamlet Interview [42 mins]*, YouTube video. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=l0ky_tQxwgo&t=1087s.
- Weller, P. (1997). Freud's footprints in films of hamlet. *Literature/Film Quarterly*, 25(2). Dostupné z: <https://www.proquest.com/scholarly-journals/freuds-footprints-films-hamlet/docview/226980428/se-2>.

Seznam obrázků

OBRÁZEK 1: OFICIÁLNÍ PLAKÁT K INSCENACI <i>HAMLET</i> Z ROKU 2015 V RÁMCI NATIONAL THEATRE LIVE: HAMLET (2015)	21
OBRÁZEK 2: SCÉNA Z INSCENACE <i>HAMLET</i> , PRVNÍ POLOVINA PŘEDSTAVENÍ, PŘEPYCH NA ĚLSINORU.	26
OBRÁZEK 3: SCÉNA Z INSCENACE <i>HAMLET</i> , DRUHÁ POLOVINA PŘEDSTAVENÍ, RUINY Z ĚLSINORU.	26
OBRÁZEK 4: SCÉNA Z INSCENACE <i>HAMLET</i> , ROZMÍSTĚNÍ ČLENŮ KRÁLOVSKÉHO DVORA.	27
OBRÁZEK 5: SCÉNA Z INSCENACE <i>HAMLET</i> , KOSTÝM CÍNOVÉHO VOJÁČKA	31
OBRÁZEK 6: SCÉNA Z INSCENACE <i>HAMLET</i> , MONOLOG „BÝT ČI NEBÝT“ V KOSTÝMU CÍNOVÉHO VOJÁČKA...32	

NÁZEV:

Analýza inscenace *Hamlet* z londýnského Barbican Theatre z roku 2015

AUTOR:

Michaela Ticháčková

KATEDRA:

Katedra divadelních a filmových studií

VEDOUcí PRÁCE:

Mgr. Michal Sýkora, Ph.D.

ABSTRAKT:

Tato bakalářská práce se zabývá analýzou inscenace *Hamlet* z roku 2015, která byla uskutečněna v Barbican Theatre v Londýně. Cílem práce je prozkoumat různé aspekty této inscenace, včetně vizuálního provedení, hereckých výkonů a celkového uměleckého dojmu. Metodologicky se práce opírá o strukturální analýzu a kritický přístup k inscenaci. Primárním cílem práce je rozebrat, jak byly jednotlivé prvky inscenace využity k efektivní komunikaci s publikem a akcentování atmosféry. V rámci bakalářské práce je zkoumán význam vizuálních složek jako je scénický design. Je zdůrazněna jejich schopnost zprostředkovat emocionální a atmosférický kontext. Navíc je akcentována zásadní role hereckých výkonů při utváření celkového dojmu z inscenace. Závěr práce stručně shrnuje hlavní objevy vyplývající z analýzy a zamýšlí se nad dopadem inscenace na divadelní sféru a publikum. Práce přináší nové perspektivy na inscenaci *Hamlet* a přispívá k lepšímu porozumění jejího uměleckého a interpretativního potenciálu.

KLÍČOVÁ SLOVA:

William Shakespeare, *Hamlet*, Benedict Cumberbatch, Lyndsey Turner, současné britské divadlo

TITLE:

The analysis of the performance *Hamlet* from Barbican Theatre London in 2015

AUTHOR:

Michaela Ticháčková

DEPARTMENT:

The Department of Theatre, and Film Studies

SUPERVISOR:

Mgr. Michal Sýkora, Ph.D.

ABSTRACT:

This thesis analyses the 2015 production of *Hamlet* at the Barbican Theatre in London. The aim of the thesis is to explore various aspects of this production, including visual design, acting performances and overall artistic impression. Methodologically, the thesis relies on a structural analysis and critical approach to the production. The primary aim of the thesis is to analyse how the different elements of the production were used to effectively communicate with the audience and accentuate the atmosphere. The significance of visual components such as scenic design is explored within the thesis. Their ability to convey emotional and atmospheric context is highlighted. Moreover, the crucial role of the actors' performances in shaping the overall impression of the production is highlighted. The thesis concludes with a brief summary of the main findings arising from the analysis and reflects on the impact of the production on the theatrical sphere and the audience. The thesis provides new perspectives on the production of *Hamlet* and contributes to a better understanding of its artistic and interpretive potential.

KEYWORDS:

William Shakespeare, Hamlet, Benedict Cumberbatch, Lyndsey Turner, contemporary British theatre